

Hallituksen esitys Eduskunnalle riistavahinkolaiksi ja laiksi metsästyslain 87 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi riistavahinkolaki. Esityksessä ehdotetaan, että riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvausten maksamisen perusteista, niiden myöntämisessä noudatettavasta menettelystä sekä perusteettomasti maksettujen korvausten takaisin perimisestä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksen sijasta lailla. Lakiin ehdotetaan otettavaksi myös säännökset avustusten myöntämisestä vahinkojen ennalta ehkäisemiseen, pienimmästä korvattavasta vahingosta, menettelytavoista, viranomaisten tietojensaantioikeudesta, tietojen luovuttamisesta, korvauksen palauttamisesta, palautettavalle tai takaisin perittävälle määrälle maksettavasta korosta, viivästyskorosta sekä muutoksenhausta.

Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvauksesta vähennettävästä 250 euron omavastuusta luovutettiin ja että laissa tarkoitettujen riistaeläinten aiheuttamat viljelys-, eläin-, irtaimisto-, poro- ja metsävahingot korvattaisiin ilman euromääräistä rajoitusta, jos korvauksen hakijalle aiheutuneiden vahinkojen yhteenlaskettu määrä kalenterivuotta kohti on enemmän kuin 250 euroa. Suurpetojen aiheuttamat henkilövahingot ehdotetaan korvattavaksi myös niissä tapauksissa, joissa vahingon määrä on alle 250 euroa. Lisäksi ehdotetaan, että hirvieläinten ja suurpetojen aiheuttamia liikennevahinkoja ei enää korvattaisi. Toisaalta ehdotetaan, että aikaisemmassa poiketen myös suurpetovahinkoja koske-

van maastotarkastuksen suorittamisesta ja vahingon arvioinnista perittävät maksut korvattaisiin.

Porovahinkojen korvaamisen perusteita ehdotetaan muutettavaksi siten, että suurpedon tappamaa aikuista poroa tai siitosvasaa ei enää korvattaisi käyvältä arvoltaan kaksinkertaisena vaan puolitoistakertaisena. Porovahingosta maksettava korvaus ehdotetaan maksettavaksi enintään käypään arvoon asti poronomistajalle tai, jos poronomistajaa ei tiedetä, paliskunnalle. Loppuosa korvauksesta maksettaisiin paliskunnalle. Lisäksi paliskunnalle voitaisiin maksaa poronomistajille edelleen jaettavaksi laskennallisin perustein määräytyvää vasahävikkikorvausta niistä vassoista, joiden arvioidaan jäävän kadoksiin suurpetojen aiheuttamien vahinkojen vuoksi vasonnan ja erotusten välisenä aikana. Lisäksi esityksessä ehdotetaan korvattavaksi paliskunnille poikkeuksellisen suurista porovahingoista erityiskorvaus.

Lakia tarkemmat säännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Teknisluonteisista seikoista säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tai Maaseutuviraston määräyksellä.

Metsästyslakiin sisältyvä riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeva säännös ehdotetaan korvattavaksi viittauksella ehdotettuun uuteen lakiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan niiden vahvistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO	4
2 NYKYTILA	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Metsästyslaki	4
Valtioneuvoston asetukset.....	5
Korvauksiin käytettävät määrärahat.....	5
Perustuslaki	6
Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen lausunnot	6
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	7
Euroopan yhteisön perustamissopimus	7
Notifiointi	7
2.3 Nykytilan arviointi	8
Kansallinen lainsäädäntö	8
Kansallisen lainsäädännön suhde Euroopan yhteisön lainsäätöön	9
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	10
3.1 Keskeiset tavoitteet	10
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	11
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	12
4.1 Taloudelliset vaikutukset	12
Hirvieläinvahinkojen korvaaminen	12
Suurpetovahinkojen korvaaminen	13
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	15
4.3 Vaikutukset kansalaisiin.....	16
5 ASIAN VALMISTELU	17
5.1 Valmisteluvaiheet ja aineisto	17
5.2 Lausunnot.....	17
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	19
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	19
1.1 Riistavahinkolaki	19
Yleistä.....	19
1 luku Yleiset säännökset	19
2 luku Korvattavat vahingot ja korvauksen saajat	19
3 luku Korvauksen myöntämisen perusteet	21
4 luku Vahingon ilmoittaminen ja arviointi	27
5 luku Korvauksen hakeminen ja maksaminen	30
6 luku Korvauksen palautus ja takaisin perintä	31
7 luku Erinäiset säännökset	33
1.2 Laki metsästyslain 87 §:n muuttamisesta.....	35
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	35
3 VOIMAANTULO.....	36
LAKIEHDOTUKSET	37
Riistavahinkolaki.....	37
Laki metsästyslain 87 §:n muuttamisesta	49
LIITE	50

RINNAKKAISTEKSTI.....	50
Laki metsästyslain 87 §:n muuttamisesta	50

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Suurpetojen ja hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvausjärjestelmä on Suomessa ollut osa riistanhoitoa ja metsästyksen ohjausta jo viime vuosisadan alusta lähtien. Korvauksen saajat ja korvauskäytännöt ovat vuosien saatossa muuttuneet ja kehittyneet yhteiskunnan muun kehittymisen myötä. Viimeisimpänä muutoksena Suomen EU-jäsenyyden sekä siitä tulleiden erityisten suurpetoja koskevien suojeluvuotteiden vuoksi, suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen on tullut näiden lajien suojeluun liittyviä näkökohtia.

Ehdotettu riistavahinkolaki vastaa asiiasällöltään pääpiirteissään metsästyslain (615/1993) 87 §:ää sekä sen nojalla annettua valtioneuvoston asetusta petoeläinvahinkojen korvaamisesta (277/2000) ja valtioneuvoston asetusta hirvieläinvahinkojen korvaamisesta (1162/2000). Mainittuihin asetuksiin ja niissä viitattuihin lakeihin sisältyvät korvauksen hakemista, myöntämistä, takaisinperintää ja muutoksenhakua koskevat säännökset ovat asiiasällöltään ja käsittelyavaltaan sellaisia, että niistä säätäminen yhdessä laissa on soveltamisen kannalta sekä järkevää että tarkoituksenmukaista.

Merkittävimmät muutokset olemassa oleviin korvausjärjestelmiin on suurpetojen porotaloudelle aiheuttamien vahinkojen korvausjärjestelmään ehdotettavat muutokset erityisesti laskennallisesta vasahävikin korvaamisesta sekä mahdollisuus osoittaa korotettua korvausta tietyille paliskunnille, jotka kärsivät poikkeuksellisen suurista porovahingoista. Tämä on osoittautunut tarpeelliseksi etenkin poronhoitoalueen eteläosissa, joissa suurpetokannat ovat tiukentuneiden suojeluvuotteiden vuoksi kasvaneet varsin huomattavasti.

Ehdotetussa riistavahinkolaissa esitetään myös aiempaa järjestelmällisemmällä tavalla velvollisuutta kerätä ja tallentaa tietoa vahingoista erityiseen riistavahinkorekisteriin. Tästä saatavaa tietoa voidaan käyttää hyväksi

riistakantojen metsästyksen ohjaamisessa ja kohdentamisessa. Tämä mahdollistaa aiempaa paremmin metsästyksellä sekä muilla toimenpiteillä vahinkojen tehokkaamman ennaltaehkäisyn.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Metsästyslaki

Metsästyslain (615/1993) 87 §:n mukaan, sellaisena kuin se on laissa 314/2005, kuusi-peuran, saksanhirven, japaninpeuran, hirven, valkohäntäpeuran, metsäpeuran, karhun, suden, ahman, ilveksen, hallin ja itämeren norpan maataloudelle, metsätaloudelle, kalastukselle, liikenteelle, kotieläimille ja viljelyille eläimille aiheuttamat vahingot korvataan talousarvion rajoissa valtion varoista. Karhun, suden, ahman ja ilveksen aiheuttamat henkilövahingot ja muullekin kuin edellä tarkoitettuun omaisuuteen sisältyvälle irtaimistolle aiheuttamat vahingot korvataan niin ikään talousarvion rajoissa valtion varoista. Erityisestä syystä voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää, että muunkin kuin edellä mainitun riistaeläimen aiheuttamat vahingot korvataan valtion varoista.

Metsästyslain 87 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä korvausten maksamisen perusteista ja niiden myöntämisessä noudatettavasta menettelystä sekä perusteettomasti maksettujen korvausten takaisin perimisestä.

Metsästyslain muuttamisesta annettu laki (314/2005) tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 2005. Voimaantulosäännöksen mukaan metsäkauriiden aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeviin, viimeistään vuonna 2005 vireille tulleisiin korvaushakemuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Valtioneuvoston asetukset

Voimassa olevat valtioneuvoston asetukset hirvieläinvahinkojen korvaamisesta (1162/2000) ja petoeläinvahinkojen korvaamisesta (277/2000) on annettu metsästyslain 87 §:n nojalla, sellaisena kuin se on metsästyslain 87 §:n muuttamisesta annetussa laissa (1236/1999).

Metsästyslain 87 §:n nojalla on annettu myös valtioneuvoston asetus hyljevahinkojen korvaamisesta (445/2002) sekä valtioneuvoston asetus vuosien 2001 ja 2002 hyljevahinkojen täydentävästä korvaamisesta (388/2005). Nämä asetukset eivät ole kuitenkaan enää voimassa.

Valtioneuvoston asetukset sisältävät säännökset muun muassa korvattavasta vahingosta, korvauksen saantiin oikeutetuista, korvauksen maksamisen yleisistä edellytyksistä, vahingon toteamisesta, korvauksen laskenta-perusteista ja korvauksen saajan omavastuusta. Korvauksen maksamisen ja perusteettomasti maksetun korvauksen takaisin perinnän osalta on säädetty noudatettavaksi valtioneuvoston asetuksen lisäksi maatalousvahinkojen osalta, mitä maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetussa laissa (1336/1992) säädetään ja metsävahinkojen osalta mitä kestävän metsätalouden rahoituksesta annetussa laissa (1094/1996) säädetään.

Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta säädetään metsästyslakia tarkemmin hirvieläinvahinkojen korvaamisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1162/2000). Korvausta maksetaan hirvieläinten aiheuttamista liikennevahingoista, maatalousvahingoista ja metsävahingoista siltä osin kuin vahingon määrä on suurempi kuin 250 euroa. Samaksi vahinkotapahtumaksi katsotaan tällöin liikennevahingoissa kaikki hirvieläinten hakijalle samana kalenterivuonna aiheuttamat vahingot. Maa- ja metsätalouden osalta samaksi vahinkotapahtumaksi katsotaan kaikki saman kalenterivuoden aikana arvioidut maatalous ja metsävahingot.

Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta säädetään metsästyslakia tar-

kemmin petoeläinvahinkojen korvaamisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (277/2000). Petoeläinvahinkoina korvataan suurpetojen aiheuttamat liikennevahingot, henkilövahingot, viljelysvahingot, eläinvahingot, irtaimistovahingot ja porovahingot vain siltä osin kuin vahingon määrä on suurempi kuin 250 euroa. Samaksi vahinkotapahtumaksi katsotaan tällöin kaikki petoeläinten hakijalle samana kalenterivuonna aiheuttamat vahingot. Euromääräinen rajoitus ei koske petoeläinten aiheuttamien henkilövahinkojen korvaamista.

Korvauksiin käytettävät määrärahat

Varat hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen saadaan valtion lukuun myytävistä hirvieläimistä sekä hirvieläinten metsästäjien riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 4 §:n mukaisesti valtiolle maksamista hirvieläinten pyyntilupamaksuista. Tulot kertyvät valtion talousarviossa momentille 12.30.42 Hirvieläinten metsästysmaksut. Vastaava meno on osoitettu valtion talousarviossa momentille 30.40.41 Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha). Varoja voidaan käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 6 §:n nojalla ensi sijassa hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta aiheutuviin menoihin. Lisäksi varoja voidaan käyttää hirvieläinkantojen seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuviin menoihin.

Petoeläinten aiheuttamat vahingot korvataan valtion talousarviossa osoitetuista varoista. Määräraha on osoitettu valtion talousarviossa momentille 30.40.42 Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v). Määrärahaa saa käyttää metsästyslain 87 §:ssä mainittujen maasuurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta sekä näiden ja merihylkeiden aiheuttamien vahinkojen estämisestä, kysymyksessä olevien eläinkantojen seurannasta ja suojelemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Perustuslaki

Perustuslain säännökset edellyttävät yksityisten oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädettävän lain tasoisilla säädöksillä. Viranomaisten ja muiden julkista valtaa käyttävien toimielinten ja henkilöiden toimivallan perusteista on siten säädettävä lailla. Myös perustuslain 21 §:ssä tarkoitettujen hyvän hallinnon takeiden turvaamisen arvioidaan edellyttävän riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen osalta säädöstason nostamista eräiltä osin lain tasolle.

Perustuslain mukaan lain alaan kuuluvat lisäksi viranomaisten ja muiden toimijoiden toimivaltuudet ja tietojensaantioikeudet sekä valvonnan menettelyiden perusteet. Valvonta perustuu korvausten osalta korvauksen saajan viranomaiselle tai muulle toimijalle antamiin tietoihin, muilta viranomaisilta ja muista mahdollisista tietolähteistä saatuihin tietoihin sekä viranomaisen tai muun viranomaisvastuulla toimivan henkilön suorittamiin tarkastuksiin, katselmuksiin tai vahinkojen arviointeihin.

Korvauksen saajan velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa korvaus tai sen osa ja korvauksen myöntäjän oikeus periä korvaus takaisin joko kokonaan tai osittain kuuluu selkeästi lain alaan. Sama koskee velvollisuutta maksaa korkoa takaisin perittävälle määrälle sekä velvollisuus maksaa viivästyskorkoa.

Asetuksia voidaan perustuslain 80 §:n mukaan antaa vain perustuslaissa tai muussa laissa annetun valtuuden nojalla. Asetuksenantovaltuuden on oltava vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan täsmällinen ja tarkkarajainen. Valtuuden käyttö tulee myös sitoa joihinkin asiallisiin edellytyksiin tai rajoituksiin. Lailla on perustuslain 80 §:n 1 momentin nojalla kuitenkin aina säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muutoin kuuluvat lain alaan.

Asetuksella säätämisen perustuslain mukaisuutta harkittaessa on otettava huomioon täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksen lisäksi säänneltäväksi tarkoitettujen asioiden asiallinen merkitys. Merkittävät asi-

at eivät kuulu asetuksella säädettäväksi, vaan perussäännökset niistä tulee olla laissa.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen lausunnot

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on pe-toeläinvahinkojen korvaamisesta tehtyyn kanteluun 19.5.2003 antamassaan vastauksessa Dnro 1221/4/01 viitannut Eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntoihin perustuslain 80 §:n 1 momentissa tarkoitettua asetuksenantovaltuutta koskevan rajoituksen osalta. Perustuslakivaliokunta on HE 168/2001 vp:n johdosta antamassaan lausunnossa PeVL 47/2001 vp muun muassa lausunut, että "perustuslain 80 §:n 1 momentin säännös lain alasta rajoittaa suoraan asetuksella annettavien säännösten tulkintaa (ks. esimerkiksi PeVL 39/2001 vp, s. 3/1). Valtioneuvoston tai ministeriön asetuksella ei siten voida antaa säännöksiä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista eikä muistakaan lain alaan kuuluvista asioista. Tuen hakijaan ei esimerkiksi voida asetuksella kohdistaa muita kuin laista johtuvia velvoitteita säädettäessä tukimuotoja koskevissa valtuussäännöksissä tarkoitetuista "muista tuen ehdoista ja määräytymisperusteista" tai 7 §:n 2 momentissa tarkoitetuista sitoumukseen perustuvien "tukien ehdoista".

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on katsonut, että perustuslain lailla säätämisen vaatimus näyttäisi nimenomaan edellyttävän, että tämän kaltaisista yksilön oikeuksiin vaikuttavista seikoista, joista säätäminen metsästyslain 87 §:n 2 momentissa on delegoitu asetuksella tapahtuvaksi, tulisi säätää lailla. Onhan tässä tapauksessa kysymys yksilön omaisuuteen vaikuttavista seikoista, erityisesti yksilön oikeudesta vaatia valtiolta korvausta omaisuuteen kohdistuneesta vahingosta. Apulaisoikeusasiamiehen lausunnossa katsotaan kuitenkin, että lailla säätämisen vaatimusta vähentää se, että metsästyslain 87 §:n 1 momentin mukaan vahingot korvataan "talousarvion rajoissa" eli korvausjärjestelmä on tarkoitettu harkinnanvaraiseksi ja sen tasosta päätetään vuosittain valtion tulo ja menoarvion antamisen yhteydessä. Eduskunnalla on siten mahdollisuus vaikuttaa korvausten

todelliseen tasoon, mikä ainakin osittain korvaa lailla säätämisen vaatimuksen sen perusteen, että olennainen yksilön oikeuksia koskeva säädösvalta tulee olla eduskunnalla (ks. esim. PeVL 47/2001 vp s. 3/1).

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on todennut lausunnossaan myös, että korvausperusteita, omavastuusuuden suuruutta ja sen määrittämistapaa koskevista seikoista säätäminen asetuksen sijasta lailla vastaisi paremmin perustuslain 80 §:n 1 momentin tarkoitusta. Myös kunnan maaseutuelinkeinoveranomaisen määrääminen tarkastuksen suorittajaksi ja tarkastusmaksun enimmäismäärän määrääminen kuuluisi apulaisoikeusasiamiehen käsityksen mukaan lähinnä lain puolelle. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies esittää kanteluasiassa lopputoteamuksestaan, että "Sinänsä näyttää perustellulta, että eräistä nyt asetuksessa säädellyistä asioista säädettäisiin tulevaisuudessa laintasoisesti".

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on antanut vastaavan sisältöisen lausunnon myös kanteluasiassa Dnro 1151/4/01.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Euroopan yhteisön perustamissopimus

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen, jäljempänä perustamissopimus, 87—89 artikloissa säädetään valtion tuista ja niiden sallittavuudesta.

Perustamissopimuksen 87 artiklan (aik. 92 artikla) 1 kohdan sisältämän pääsäännön mukaan jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan

Valtiontukia ovat kaikki julkisista varoista, myös kuntien ja muiden alue ja paikallisviranomaisien myöntämät tuet, jotka ovat yritys tai toimialakohtaisia. Arvioitaessa tukea ratkaisevaa on toimenpiteen tosiasiallinen vaikutus, ei sen tarkoitus tai muoto. Vaikka jotain toimenpidettä pidettäisiinkin valtion-

tukena, komissio voi tietyillä 87 artiklan 2 ja 3 kohdissa säädetyillä perusteilla katsoa sen yhteismarkkinoille soveltuvaksi ja sallia sen maksamisen.

Ehdotetun riistavahinkolain kannalta olennainen asiakirja on komission 1.1.2007 voimaan tulleet maa- ja metsätalouden valtiontukea koskevat suuntaviivat vuosiksi 2007-2013 (2006/C 319/01, jäljempänä suuntaviivat). Suuntaviivoissa on asetettu selvät rajat erityyppisille sallituille valtiontuille. Lähtökohtana on valtiontukien yhteensopivuus yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan ja maaseudun kehittämisselityksen sekä yhteisön kansainvälisten velvoitteiden, etenkin Maailman kauppajärjestön (WTO) maatalousso- pimuksen kanssa. Lisäksi tuilla on oltava todellista vaikutusta tietyn alueen tai taloudellisen toiminnan kehittämiseen. Suuntaviivoissa ei nimenomaisesti mainita eläinten maataloudelle aiheuttamia vahinkoja.

Metsien ekologisen ja suojaavan tehtävän edistämistä sekä metsien virkistyskäytön, biodiversiteetin ja metsäekosysteemin säilyttämistä ja kunnostamista välittömästi edistävät valtiontukitoimenpiteet ovat suuntaviivojen mukaan perustamissopimuksen mukaisia tietyissä tapauksissa. Sallittuina tukitoimenpiteinä suuntaviivoissa mainitaan muun muassa eläinten vahingoittamien metsien kunnostaminen ja puiden istuttaminen. Tukea voidaan myöntää menetetyn kannan ja enintään tuhoutuneen kannan arvoa vastaavien uudelleenistutusmenojen korvaamista varten, kun kanta on eläinten tuhoama. Kasvunmenetyksen markkina-arvoa laskettaessa voidaan ottaa huomioon tuhoutuneen kannan potentiaalinen kasvu tavanomaiseen kaatokseen asti.

Notifiointi

Suomessa noudatettavana oleva riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvausjärjestelmä on Euroopan unioniin liittymisen yhteydessä notifioitu komissiolle Suomen pysyvän edustuston 25.4.1995 päivätyllä kirjellä niin sanottuna olemassa olevana tukijärjestelmänä. Notifiointi sisälsi valtioneuvoston päätöksen hirvieläinvahinkojen korvaamisesta (319/1982), valtioneuvoston pää-

töksen petoeläinvahinkojen korvaamisesta (259/1986), lain petoeläinten tappamien porojen korvaamisesta (574/1956), lain petoeläinten tappamien porojen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (1011/1973) sekä maatalousministeriön päätöksen petoeläinten tappamien porojen korvaamisesta (656/1956). Komissio ei ole vaatinut muutoksia korvausjärjestelmään.

Korvausjärjestelmää on sittemmin tarkistettu lähinnä teknisesti ja muussa lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten edellyttämällä tavalla muun muassa siten, että asetusten antovaltuudet on sisällytetty lainsäädäntöön ja muutettujen lakien nojalla on säädetty uudet asetukset.

2.3 Nykytilan arviointi

Kansallinen lainsäädäntö

Riistaeläinten aiheuttamista vahingoista on korvauksia alun perin maksettu valtion talousarvion rajoissa henkilöille, jotka on varallisuussuhteittensa ja myöhemmin myös tulojensa puolesta katsottu pieneläviksi. Korvauksilla on pyritty kompensoimaan niitä taloudellisia menetyksiä, joita hirvieläimet ja suurpedot ovat aiheuttaneet vähävaraisimpien henkilöiden omistamille kotieläimille, kasvavalle viljalle sekä kootulle sadolle. Korvaus on ollut avustuksen luonteinen. Kennelläkään ei ole ollut avustuksen saantiin subjektiivista oikeutta eikä myöskään oikeutta täysimääräiseen vahingonkorvaukseen. Kun korvausta on lisäksi maksettu ainoastaan valtion talousarviossa osoitettujen varojen rajoissa, on kyse ollut riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen osalta puhtaasti harkinnanvaraisen tuen myöntämisestä.

Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvausjärjestelmää on aikojen kuluessa jonkin verran muutettu, mutta korvauksen avustusluonteisuus on säilynyt näihin päiviin saakka. Periaatteellisia muutoksia on lähinnä tapahtunut siinä, minkä suuruinen vahinko on korvattu. Esimerkiksi hirvieläinvahinkojen korvaamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (319/1982) nojalla korvauksia ei maksettu lainkaan, jos korvauksen määrä jäi 300

markkaa pienemmäksi. Toisaalta jos korvauksen määrä ylitti tuon rajan, korvaus maksettiin kokonaan. Kyseistä rajaa muutettiin

1 000 markkaan vuonna 1991 annetulla valtioneuvoston päätöksellä (852/1991). Tätä korvausperiaatetta muutettiin vuoden 2001 alussa voimaan tulleella valtioneuvoston asetuksella hirvieläinvahinkojen korvaamisesta (1162/2000). Sen mukaan korvausta maksettiin vahingosta vain siltä osin kuin vahingon määrä oli suurempi kuin 1 500 markkaa. Sittemmin rajaa on muutettu euroon siirtymisen vuoksi 250 euroksi valtioneuvoston asetuksella (822/2001). Vastaavaa menettelyä on noudatettu myös petoeläinvahinkojen korvaamisessa.

Suomen EU-jäsenyyden myötä etenkin suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvausjärjestelmän merkitys on kasvanut, sillä suurpetojen metsästys ei Euroopan neuvoston luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta antaman direktiivin 92/43/ETY (jäljempänä luontodirektiivi) velvoitteiden johdosta voi muodostaa samanlaista tehokasta keinoa vahinkojen vähentämiseen kuin aiemmin. Luontodirektiivin liitteen IV lajien (karhu, ilves, ja susi poronhoitoalueen ulkopuolella) metsästyksen salliminen edellyttää ensin muiden tyydyttävien ratkaisujen selvittämistä. Suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaaminen muodostaa yhden merkittävän muun tyydyttävän ratkaisun.

Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskevat nykyiset voimassa olevat säädökset on valmisteltu ja saatettu voimaan ennen perustuslain voimaan tuloa voimassa olleiden lakien edellyttämässä järjestyksessä. Perustuslain voimaantulon jälkeen korvausjärjestelmää koskevat asetukset eivät kaikilta osin enää täytä perustuslaissa säädösten tasolle asetettuja vaatimuksia.

Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeviin valtioneuvoston asetuksiin sisältyy muun muassa valtion varoista maksettavien korvausten saajien määrittely, korvauksen myöntämisen, maksamisen ja valvonnan perusteet, viranomaisten ja muiden laissa säädettyjen toimielinten toimivaltuudet ja tietojensaantioikeudet sekä valvonnan menettelyiden perusteet. Perustuslain 80 §:n säännökset huomioon ottaen säädöstasoa

on mainittujen asioiden osalta tarkistettava siten, että niistä säädetään lain tasolla.

Valtion varoista maksettavan korvauksen saajan velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa korvaus tai sen osa ja korvauksen myöntäneen viranomaisen tai muun toimijan oikeus periä korvaus takaisin valtiolle joko kokonaan tai osittain kuuluu perustuslain mukaan myös selkeästi lain alaan. Sama koskee velvollisuutta maksaa korkoa takaisin perittävälle määrälle sekä velvollisuutta maksaa viivästyskorkoa myöhästyneenä palautetulle korvaukselle.

Edellä tarkoitettujen lain tasoa vaativat säännökset on saatettu peto ja hirvieläinvahinkojen osalta noudatettaviksi valtioneuvoston asetuksiin otetuilla viittauksilla niihin lakeihin, joiden säännökset tulevat korvausten maksamisessa, takaisin perimisessä ja muissa menettelyissä noudatettaviksi.

Hyvän lainsäädännön vaatimukset ja perustuslain 80 §:n säännökset huomioon ottaen riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskevat säännökset on syytä korjata nykyvaatimuksia vastaaviksi ja koota mainitut korvaussäännökset samaan lakiin.

Perustuslain 21 §:ssä tarkoitettujen hyvän hallinnon takeiden turvaamisen arvioidaan osaltaan edellyttävän säädöstason ja sen sisällön tarkistamisen tarvetta. Korvauksen saajien oikeussuoja ja yhdenvertaisuus samoin kuin mahdollisuus yhtenäisten menettelyjen noudattamiseen edellyttävät niiden perusteista säädettäväksi laissa.

Nykyisiä korvausjärjestelmiä on kritisoitu erityisesti niihin sisältyvän omavastuun osalta. Tämän lisäksi suurpetojen porotaloudelle aiheuttamien vahinkojen korvausten riittävyys kattamaan tosiasiassa tapahtuneet vahingot on asetettu kyseenalaiseksi. Ongelmana on ollut suurpetojen erityisesti karhujen aiheuttamat vahingot poronvasoille. Lisäksi viime vuosina voimistuneen susikannan myötä on havaittu, että suurpetojen aiheuttamia kumulatiivisia vahinkoja ei pystytä nykyisen järjestelmän puitteissa korvaamaan.

Kansallisen lainsäädännön suhde Euroopan yhteisön lainsäätöön

Luontodirektiivin tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden turvaaminen suojelemalla luontotyyppisiä sekä luonnonvaraisia eläin ja kasvilajeja. Yhteisön tärkeinä pitämät lajit on lueteltu luontodirektiivin liitteissä. Liitteessä IV on mainittu lajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua. Direktiivin 12 artiklan nojalla kaikkien liitteeseen IV lajien yksilöiden tappaminen on kielletty. Direktiivin 16 artikla sallii jäsenvaltiolle mahdollisuuden poiketa tästä tiukasta suojelusta, mutta vasta moniportaisen poikkeusharkinnan jälkeen. Lupa suojelusta poikkeamiseen voidaan myöntää, mikäli yksilön tappaminen ei heikennä kyseisen lajin suotuisaa suojelutasoa ja mikäli tappamiselle ei ole olemassa muuta tyydyttävää ratkaisua. Näiden ennakkoehtojen lisäksi on täyttyvä yhden direktiivin 16 artiklassa säädetyistä erityisistä poikkeusehdoista (kuten erityisen merkittävien vahinkojen estäminen). Liitteessä IV on tämän lakiesityksen kannalta olennaisista lajeista mainittu karhu, ilves ja susi poronhoitoalueen ulkopuolella.

Komissio nosti vuonna 2005 kanteen Suomea vastaan luontodirektiivin 12 ja 16 artiklojen soveltamisesta. Tapaus koski suden metsästystä. Komission mukaan Suomessa harjoitettu suden metsästys tapahtui direktiivin säännösten vastaisesti. Tuomioistuin hylkäsi komission väitteet merkittävilta osin. Komissio väitti, Suomen rikkoneen muuta tyydyttävää ratkaisua koskevaa ennakkoehtoa. Omasa puolustuksessaan Suomi viittasi muun muassa käytössä olevaan suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvausjärjestelmään. Tuomioistuin hylkäsi komission väitteen tältä osin. Tuomioistuin katsoi, että Suomi ei ollut oikeusprosessin kuluessa osoittanut, että metsästyksellä voidaan vähentää erityisen merkittäviä vahinkoja. Tuomion jälkeen Suomi tarkensi suurpetojen metsästystä ohjaavia säännöksiä niin, että luvat erityisen merkittävien vahinkojen vähentämiseksi aiempaa tarkemmin kohdistuvat vahinkoa aiheuttaviin yksilöihin.

Euroopan yhteisön lainsäädännön näkökulmasta eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen maa- ja metsätaloudelle valtion

budjettivaroin on perustamissopimuksen 87 artiklassa tarkoitettua valtiontukea. Komissio ei ole aikaisemman notifiointin yhteydessä puuttunut korvausjärjestelmään, joten sen voidaan katsoa pitäneen järjestelmää yhteismarkkinoille soveltuvana ja kilpailua vääristämättömänä. Sitten maa- ja metsätalosalan valtiontukien suuntaviivoja on tarkistettu.

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan (nykyisen 88 artiklan) soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan c kohdan mukaan uudella tuella tarkoitetaan kaikkia tukia, eli tukiohjelmia ja yksittäisiä tukia, jotka eivät ole voimassa olevaa tukea, mukaan lukien voimassa olevan tuen muutokset. Asetuksen 2 artiklan mukaan jäsenvaltion on riittävän ajoissa ilmoitettava komissiolle kaikista suunnitelmistaan myöntää uutta tukea. Komissiolle on siten varattava mahdollisuus puuttua korvausjärjestelmän muuttamista koskevaan asiaan jo valmisteluvaiheessa, jos korvausjärjestelmää on tarkoitus muuttaa. Komission kanssa on neuvoteltu esitettävästä korvausjärjestelmästä maaliskuussa 2008.

Komission lähtökohtana on, että jäsenvaltioiden tulee muuttaa voimassa olevat järjestelmät suuntaviivojen ja yhteisön oikeuden kanssa yhteensopiviksi eli toteuttaa niin sanottu aiheelliset toimenpiteet. Koska näyttäisi siltä, että yhteisön lainsäädäntö ei ole muuttunut Suomen Euroopan unioniin liittymisen jälkeen siltä osin kun on kysymys eläinten maataloudelle aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, ei tarvetta niin sanottujen aiheellisten toimenpiteiden toteuttamiseen eli järjestelmän sisällölliseen muuttamiseen ole yhteisön oikeuden näkökulmasta. Eläinten metsille aiheuttamien vahinkojen korvaaminen on erikseen suuntaviivoissa todettu sallituksi tueksi. Edellä mainituilta osin ehdotettua lakia ei tarvitse notifioida komissiolle.

Sen sijaan porotaloudelle aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen ehdotetaan sisällöllisiä muutoksia, jotka edellyttävät komission hyväksyntää ennen muutosten hyväksymistä. Porotaloudelle aiheutuneiden vahinkojen korvaamisen oikeusperustana voidaan käyttää Suomen liittymissopimuksen 142 artiklaa. Kyseinen artikla mahdollistaa pitkäai-

kaisten kansallisten tukien myöntämisen 62. leveyspiirin pohjoispuolella maataloustuotannon jatkuvuuden varmistamiseksi. Yhteisöoikeudellisessa mielessä porotalous luetaan osaksi maataloutta ja 142 artiklan 3 kohdan mukaan tukia on myönnettävä erityisesti sellaisen perinteisen alkutuotannon ylläpitämiseksi, joka soveltuu luontaisella tavalla alueen ilmasto-olosuhteisiin. Porotaloutta voidaan pitää juuri edellä mainitun kaltaisena perinteisenä elinkeinona.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Keskeiset tavoitteet

Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskevan uudistuksen pääasiallisena tavoitteena on toteuttaa perustuslain asettamat vaatimukset asianmukaisesta sääntelyn tasosta siltä osin kuin kysymyksessä on asetuksenantovaltuuksien sekä yksityisten korvauksen hakijoiden ja saajien oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista.

Esityksellä pyritään myös selkeyttämään lainsäädäntöä kokoamalla riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskevat laintasoiset säännökset samaan lakiin. Lisäksi tavoitteena on turvata perustuslaissa tarkoitetut hyvän hallinnon takeet korvauksen myöntämiseen, maksamiseen, valvontaan sekä korvauksen palauttamiseen ja takaisinperintään liittyvissä viranomais- ja muissa menettelyissä.

Hyvän hallinnon vaatimukseen kuuluu vastuullisuus julkisen vallan käytössä ja julkisten tehtävien hoidossa. Nämä vaatimukset koskevat valtion ja kunnan viranomaisten lisäksi myös yksityisiä, muun muassa metsäkeskusten, riistanhoitoyhdistysten ja paliskuntien toimihenkilöitä sekä kunnan tai metsäkeskuksen hyväksymiä asiantuntijoita heidän käsitellessään ehdotetussa laissa tarkoitettuja korvausasioita tai toimiessaan niihin liittyvissä arviointi ja muissa tehtävissä. Hallinnon vastuullisuuteen kuuluu myös tilivelvollisuus julkisten varojen käyttämisestä. Mainituista seikoista on tarpeen säätää selkeästi ja lain tasolla erityisesti silloin, kun toimijoina ovat välilliseen valtionhallintoon kuuluvat toimielimet ja niiden taikka kunnan

viranomaisten hoidettavaksi annettavat hallinnolliset tehtävät.

Ehdotuksen tavoitteena on lisäksi parantaa korvausten kattavuutta suurpetojen porotaloudelle aiheuttamien vahinkojen osalta.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Laissa ehdotetaan säädettäväksi riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta metsästyslain 87 §:ssä säädettyä tarkemmin.

Ehdotus sisältää säännökset valtion talousarvion rajoissa myönnettävien korvausten myöntämisen, maksamisen ja takaisin perimisen perusteista, korvauksen saajaan kohdistuvista edellytyksistä ja korvausten hakemisesta. Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi myös säännökset korvausasioita käsittelevien viranomaisten ja välillisen valtionhallinnon toimielinten tietojensaantioikeudesta ja riistavahinkorekisteristä sekä muutoksenhausta. Lisäksi laissa ehdotetaan säädettäväksi tietojen luovuttamisesta, korvauksen palauttamisesta, palautettavalle tai takaisin perittävälle määrälle maksettavasta korosta ja viivästyskorosta.

Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvauksesta vähennettävästä 250 euron omavastuusta luovutettiin ja että laissa tarkoitettujen riistaeläinten aiheuttamat viljelys-, eläin-, irtaimisto-, poro- ja metsävahingot korvattaisiin ilman euromääräistä rajoitusta, jos korvauksen hakijalle aiheutuneiden vahinkojen yhteenlaskettu määrä kalenterivuotta kohti on enemmän kuin 250 euroa. Suurpetojen aiheuttamat henkilövahingot ehdotetaan korvattavaksi myös niissä tapauksissa, joissa vahingon määrä on alle 250 euroa. Lisäksi ehdotetaan, että aiemmin korvaamatta jääneet korvauksen hakijan maksamat suurpetovahinkojen arviointikustannukset korvataan niissä tapauksissa, joissa itse vahinkokin korvataan. Toisaalta ehdotetaan, että hirvieläinten ja suurpetojen aiheuttamia liikenevahinkoja ei enää korvattaisi.

Porovahinkojen korvaamisperusteita ehdotetaan muutettavaksi siten, että suurpedon tappaman tai suurpetovahingon takia lopetettua yli yksivuotiaan poron tai erotuksessa siitosvasaksi jätetyn poron käypää arvoa ei enää

korvattaisi kaksinkertaisena vaan puolitoistakertaisena. Porovahingosta maksettava korvaus ehdotetaan maksettavaksi enintään käypään arvoon asti poronomistajalle tai, jos poronomistajaa ei tiedetä, paliskunnalle. Loppuosa korvauksesta maksettaisiin paliskunnalle. Lisäksi ehdotetaan paliskunnalle maksettavaksi laskennallisin perustein määräyttyvää vasahävikkiporvausta niistä poronvasoista, joiden arvioidaan jäävän kadoksiin suurpetojen aiheuttamien vahinkojen vuoksi vasonnan ja erotusten välisenä aikana. Paliskunnan tulee jakaa korvaus edelleen poronomistajille. Uudella vasahävikkiporvauksella pyritään kattamaan aiempaa kattavammin suurpetojen kesän aikana tappamien poronvasojen arvo. Suurpedot syövät pienet poronvasat usein kokonaan ja muutoinkin vasojen pienestä koosta johtuen niiden löytäminen maastosta on vaikeaa. Koska nykyjärjestelmässä on korvattu vain löydettyjen porojen arvo, on korvausten saaminen ollut erittäin sattumanvaraista.

Koska vahinkojen vähentäminen ja ennaltaehkäisy ensisijaisesti metsästyksen keinoin on luontodirektiivin takia rajoitettua, ehdotetaan yhtäältä mahdollisuutta maksaa erityistä korotettua korvausta tietyille paliskunnille, joiden alueella suurpedot ovat pitkään aiheuttaneet poikkeuksellisen suuria vahinkoja. Toisaalta lakiin ehdotetaan myös mahdollisuutta rahoittaa hankkeita, joiden pyrkimyksenä on vahinkojen ennaltaehkäisy sekä vahinkojen vähentäminen.

Esityksessä ei ehdoteta korvattavaksi hyljevahinkoja, joita nykyisen lain nojalla ja Euroopan komission suostumuksella on kerta-luontoisesti korvattu vuosilta 2000 ja 2001. Euroopan komission hyväksymä Suomen elinkeinokalatalouden toimintaohjelma 2007—2013 mahdollistaa hylkeiden aiheuttamien vahinkojen kompensoinnin merialueen rannikkokalastajille ja kalankasvattajille. Toimintaohjelman rahoitus muodostuu Suomen valtion ja Euroopan unionin rahoitusosuuksista. Rannikkokalastuksessa maksetaan ns. hyljesietopalkkio. Kalankasvatukselle aiheutuneet vahingot korvataan hylkeiden vahingoittamien kalojen osalta.

Ehdotetussa riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisjärjestelmässä on kyse ensisijaisesti voimassa olevan säädösten

tarkistamisesta siten, että se vastaisi perustuslaissa ja erityisesti sen 80 §:ssä säädettyjä vaatimuksia. Lisäksi korvausjärjestelmää on selkeytetty sikäli, että riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskevat säännökset on koottu yhteen lakiin. Muut muutokset ovat suhteellisen vähäisiä ja aiheutuvat lähinnä petoeläinvahinkojen ja hirvieläinvahinkojen korvausjärjestelmien yhtenäistämistä. Muutoksilla, lukuun ottamatta porovahinkojen korvausjärjestelmään ehdotettuja muutoksia, ei ole suurta merkitystä korvausjärjestelmän asiallisen sisällön kannalta.

Ehdotettu laki olisi erityislaki suhteessa muuhun lainsäädäntöön. Ehdotetun lain arvioidaan yleislainsäädäntöä paremmin täyttävän riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisen osalta säädöstason tarkistamisen keskeiset tavoitteet sekä täyttävän muutoinkin perustuslain ja hyvän säädösvalmistelun edellyttämät vaatimukset. Myös välillisen valtionhallinnon toimijoiden ja kuntien maa-seutuelinkeinoviranomaisten ohjauksen arvioidaan riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvausasioissa onnistuvan parhaiten juuri erityislain säännösten ja sen nojalla annettavien asetusten avulla.

Hallintomenettelyiden osalta tulisivat ehdotetun lain mukaisissa menettelyissä pääsääntöisesti noudatettaviksi hallintolain (434/2003) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) säännökset.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Hirvieläinvahinkojen korvaaminen

Hirvieläinten aiheuttamat vahingot korvataan valtion talousarvion rajoissa momentilta 30.40.41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha). Momentille on vuonna 2008 myönnetty 5 400 000 euroa. Vastaava tulo vuodelle 2008 on merkitty momentille 12.30.42. Hirvieläinten metsästysmaksut, jolle tulot kertyvät valtion lukuun myytävistä hirvieläimistä sekä riis-

tanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 4 §:n nojalla pyyntilupamaksuina saatavista tuloista. Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 6 §:n mukaan pyyntilupamaksuina kertyvät varat käytetään ensi sijassa hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta aiheutuviin menoihin. Lisäksi varoja voidaan käyttää hirvieläinkantojen seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuviin menoihin. Vuosien 2002—2006 aikana varoja on käytetty

6 028 890 —4 226 615 euroa (Taulukko 1). Korvauksen saajien lukumäärä on vaihdellut vastaavana aikana 2 557—1 705 (Taulukko 2).

Hirvieläinten aiheuttamia vahinkoja on korvattu vahingonkärtsijöille siltä osin kuin vahingon määrä on ollut suurempi kuin 250 euroa. Korvausten saajien lukumäärän perusteella voidaan laskea, että korvausjärjestelmään sisältyvän omavastuun vuoksi maksatuksissa on syntynyt vuosina 2002—2006 säästöä 639 250—426 250 euroa (= korvauksen saajien lukumäärä x 250 euroa).

Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista ehdotetaan muutettavaksi siten, että liikennevahinkoja ei enää korvattaisi lainkaan, mutta toisaalta muut vahingot korvattaisiin arviointikustannuksineen ilman euro-määräistä rajoitusta, jos vahinkojen yhteensä laskettu määrä korvauksen hakijaa kohti olisi kalenterivuodessa suurempi kuin 250 euroa. Ehdotuksen mukaan korvaamatta jäävistä liikennevahingoista arvioidaan syntyvän vuosittain hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvausmenoihin noin 400 000 euron säästö. Vuosina 2002—2006 liikennevahinkoja korvattiin 473 500—321 044 eurolla. Vastaavasti maatalous ja metsävahinkojen osalta ehdotetun omavastuiden poistamisen arvioidaan lisäävän määrärahatarvetta lähes saman verran. Omavastuut näiden vahinkolajien osalta ovat olleet vuosina 2002—2006 korvatun perusteella 520 500—348 750 euroa. Täten hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvausjärjestelmään ehdotettujen muutosten arvioidaan olevan budjettineutraaleja, jos määrärahatarve säilyisi vuosien 2002—2006 aikana korvattujen vahinkomäärien rajoissa.

Taulukko 1. Valtion talousarvion momentilta 30.40.41 Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen maksetut maatalous, metsätalous ja liikennevahinkojen korvaukset sekä muihin tarkoituksiin (vahinkojen estäminen, hirvieläinkantojen seuranta ja hirvieläinten tutkimus) myönnettyt varat (euroa) vuosina 2002—2006.

	Maatalous	Metsätalous	Liikenne	Muut	Yhteensä
2002	807 626	3 336 093	473 500	634 517	5 251 736
2003	553 799	3 115 304	439 431	741 593	4 850 127
2004	534 095	2 862 633	331 952	497 935	4 226 615
2005	497 491	3 040 571	347 531	483 715	4 369 308
2006	282 919	5 036 227	321 044	388 700	6 028 890

Taulukko 2. Korvauksen saajien lukumäärä hirvieläinvahingoissa vuosina 2002—2006.

	Maatalous	Metsätalous	Liikenne	Yhteensä
2002	580	1 502	475	2 557
2003	362	1 217	383	1 962
2004	298	1 097	310	1 705
2005	272	1 199	261	1 732
2006	87	1 699	236	2 022

Suurpetovahinkojen korvaaminen

Suurpetojen aiheuttamat vahingot korvataan valtion talousarvion rajoissa momentilta 30.40.42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v). Momentille on vuosittain myönnetty 2,3 miljoonaa euroa. Vuonna 2008 kuitenkin momentille myönnettiin 2 550 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää metsästyslain 87 §:ssä mainittujen maasuurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta sekä näiden ja merihylkeiden aiheuttamien vahinkojen estämisestä, kysymyksessä olevien eläinkantojen seurannasta ja suojelemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuosien 2002—2006 aikana varoja on käytetty vahinkojen korvaamiseen 2 285 446—1 042 910 euroa (Taulukko 3). Korvauksen saajien lukumäärä on vaihdellut vastaavana aikana 894—567 (Taulukko 4).

Suurpetojen aiheuttamia vahinkoja on korvattu siltä osin kuin vahingon määrä on ollut suurempi kuin 250 euroa. Henkilövahingot on kuitenkin korvattu ilman euromääräistä rajoitusta. Korvausten saajien lukumäärän perusteella voidaan laskea, että korvausjär-

jestelmään sisältyvän omavastuun vuoksi maksatuksissa on syntynyt vuosina 2002—2006 säästöä 222 750—140 750 euroa (= korvauksen saajien lukumäärä muissa kuin henkilövahingoissa x 250 euroa).

Suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamista ehdotetaan muutettavaksi siten, että vahingot korvattaisiin arviointikustannuksineen ilman euromääräistä rajoitusta, jos vahinkojen yhteenlaskettu määrä korvauksen hakijaa kohti olisi kalenterivuodessa suurempi kuin 250 euroa. Lisäksi suurpetojen aiheuttamat henkilövahingot korvattaisiin, kuten aikaisemminkin kokonaan myös niissä tapauksissa, joissa vahingon suuruus jäisi alle 250 euron. Vuonna 2006 omavastuut olivat pelkästään porovahingoissa 194 750 euroa. Ehdotetun perusteella omavastuun poistamisen arvioidaan lisäävän määrärahan tarvetta vuoden 2006 vahinkotiedoilla vuosittain noin 220 000 euroa.

Suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamista ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että liikennevahingot eivät enää sisältyisi korvattaviin vahinkoihin. Syntyvä säästö on kuitenkin suhteellisen vähäinen, sillä korvattavia liikennevahinkoja on ollut viime vuosi-

na vain muutamia. Suurpetojen aiheuttamat vauriot rekisteröidyille ajoneuvoille sekä niihin liitetyille lisälaitteille voitaisiin edelleenkin korvata irtaimistovahinkona.

Suurpetojen aiheuttamien viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahinkojen korvaamista ehdotetaan muutettavaksi siten, että kunta voisi periä vahingon kärsijältä tai paliskunnalta vahingon maastotarkastuksen suorittamisesta ja vahingon arvioinnista enintään omakustannusarvon suuruisen maksun. Voimassa olevien säännösten mukaan maksu on voinut olla porovahingoissa enintään 100 euroa. Muiden vahinkojen osalta maksun suuruutta ei ole rajoitettu. Porovahinkojen osalta maksun kunnalle suorittaa paliskunta. Voimassa olevien säännösten mukaan näitä vahingon arviointikustannuksia ei ole korvattu.

Maksuista arvioidaan syntyvän vuosina 2002—2006 korvauksia saaneiden lukumäärän ja esimerkiksi 100 euron suuruisen maksun perusteella laskettuna noin 56 700—89 400 euron lisäkustannus, joka pääosin suoritetaan paliskunnille myönnettävästä 13 §:n 2 momentissa tarkoitettusta määrärahadesta. Määräraharave olisi arvioitua suurempi, jos maksu on suurempi kuin 100 euroa taikka jos maastotarkastuskertoja samaa hakijaa kohti on enemmän kuin yksi. Varsinkin porovahingoissa maastotarkastuksia voidaan arvioida tulevan useammin kuin kerran samaa poronmistajaa kohti. Arviointikustannuksista kertyvän määrärahararpeen tarkempi arviointi on vaikeaa, sillä suurpetojen aiheuttamien vahinkojen lukumäärä voi vaihdella tuntuvasti vuodesta toiseen.

Porovahinkojen korvaamisen perusteita ehdotetaan muutettavaksi siten, että suurpedon tappamaa aikuista poroa tai siitosvasaa ei enää korvattaisi poronmistajalle käyvältä arvoltaan kaksinkertaisena vaan yksinkertaisena ja lisäksi paliskunnalle maksettaisiin samasta vahingosta enintään puolet yksinkertaisesta käyvästä arvosta. Lisäksi korvausta vähennettäisiin sillä määrällä, jolla eläintä voidaan käyttää hyödyksi. Poronmistajille ja paliskunnille maksettavista korvauksista arvioidaan syntyvän vuoden 2006 tilanteen perusteella laskettuna noin 1 700 000 euron vuosittainen määrärahan tarve ottaen huomioon toimet vahinkojen vähentämiseksi.

Lisäksi ehdotetaan otettavaksi käyttöön vasahävikkikorvaus. Vasahävikkikorvauksella tarkoitettaisiin paliskunnalle maksettavaa laskennallisin perustein määräytyvää korvausta niistä vasoista, joiden arvioidaan jäävän kadoksiin suurpetojen aiheuttamien vahinkojen vuoksi vasonnan ja erotusten välisenä aikana. Vasahävikkikorvauksesta arvioidaan syntyvän vuoden 2006 tilanteen perusteella laskettuna noin 400 000 euron vuosittainen määräraharave, kun porovahinkojen omavastuun poistuminen on otettu huomioon.

Poikkeuksellisen suurista porovahingoista maksettavien erityisten korvausten piirin arvioidaan joutuvan neljä eteläisintä paliskuntaa. Tämän kustannusvaikutuksen arvioidaan olevan noin 450 000 euroa. Yhteensä pelkästään porovahinkojen korvaamiseen arvioidaan tarvittavan noin 3 miljoonaa euroa.

Viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja henkilövahinkoihin arvioidaan tarvittavan vuosittain noin 250 000 euroa.

Lisäksi suurpetojen ja merihylkeiden aiheuttamien vahinkojen estämisestä, kysymyksessä olevien eläinkantojen seurannasta ja suojelemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen tarvitaan määrärahoja arviolta 250 000 euroa.

Riistavahinkotyöryhmän mietinnössä vuodelta 2005 lähdettiin siitä, että riistavahinkolain säätäminen olisi kustannusneutraali. Työryhmä arvioi suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen tarvittavan 1 500 000 euroa. Olosuhteet työryhmän mietinnön jälkeen ovat muuttuneet ratkaisevasti suurpetotilanteen osalta ja erityisesti suurpetojen aiheuttamien porovahinkojen poikkeuksellisen suuren kasvun johdosta. Vuoden 2007 suurpetojen aiheuttamat vahinkojen on arvioitu olevan yli 2,8 miljoonaa euroa eli lähes kaksinkertainen riistavahinkotyöryhmän mietinnön pohjana olleisiin vahinkotietoihin nähden.

Edellä ehdotettujen muutosten jälkeen suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen mukaan lukien poikkeuksellisen suuret porovahingot, vahinkojen estämiseen sekä suurpetojen seurantaan tarvittaisiin vuosittain määrärahoja yhteensä noin 3 000 000 - 3 500 000 euroa vuoden 2006 korvattujen vahinkomäärien ja keskimääräisten vahingonesto- ja seurantakustannusten perusteella

arvioituna ja ottaen huomioon vahinkojen vähentämiseksi tehtävät toimenpiteet. Suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen tarvittavan määrärahaan otetaan kantaa valtioneuvoston kehyspäätöksessä ja vuosittaisissa talousarvioissa. Mikäli korvausta ei voida suorittaa täysimääräisesti talousarvion puitteissa, esitetään korvausta vähennettäväksi jokaiselta korvaukseen oikeutetulta taholta korvauksen määrää samassa suhteessa..

Lain voimaantulon aiheuttamat välittömät muut kustannukset liittyvät ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen asetusten edellyttämään henkilöstön kouluttamiseen sekä sen varmistamiseen, että noudatetut menettelyt vastaavat säädettävän lain asettamia vaatimuksia. Koulutuksesta ja tiedottamisesta aiheutuvat kustannukset voidaan kuitenkin hoitaa kunkin toimijan normaalien toimintamenojen rajoissa.

Taulukko 3. Valtion talousarvion momentilta 30.40.42 Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen maksetut maatalous, henkilö, liikenne ja porovahinkojen korvaukset (euroa) vuosina 2002—2006.

	Maatalous	Henkilö	Liikenne	Poro	Yhteensä
2002	81 662	1000	8 042	964 764	1 055 468
2003	128 240	25	3 177	911 468	1 042 910
2004	122 265	157	794	1 116 289	1 239 505
2005	201 648	195	2768	1 755 376	1 959 987
2006	199 163	802	8100	2 077 381	2 285 446

Taulukko 4. Korvauksen saajien lukumäärä petoeläinvahingoissa vuosina 2002—2006.

	Maatalous	Henkilö- ja liikenne (uudet)	Poro	Yhteensä
2002	80	0	659	739
2003	76	3	594	673
2004	78	4	485	567
2005	93	5	762	860
2006	112	3	779	894

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta huolehtivat nykyisin maataloudelle ja porotaloudelle aiheutuneiden vahinkojen osalta kuntien maaseutuelinkeinoveranomaiset, metsävahinkojen osalta metsäkeskukset sekä henkilö ja liikennevahinkojen osalta Valtiokonttori.

Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskevat muutoksenhakuasiat käsittelee nykyisin kunnan maaseutuelinkeinovi-

ranomaisen tekemien päätösten osalta asianomainen työvoima- ja elinkeinokeskus ja Valtiokonttorin tekemien päätösten osalta hallinto-oikeus. Hallinto-oikeuden päätöksistä saa valittaa edelleen korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Metsäkeskusten antamista korvauspäätöksistä sekä työvoima- ja elinkeinokeskuksen valitusasioissa antamista päätöksistä saa valittaa maaseutuelinkeinoveranomaisten valituslautakuntaan ja valituslautakunnan päätöksestä edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista ja muutoksenhakua koskevat asiat ehdotetaan säilytettäväksi pääosiltaan nykyisten organisaatioiden hoidettavina. Muutoksenhaku korkeimmalta hallinto-oikeudelta edellyttäisi kuitenkin valitusluvan saantia muissa kuin takaisinperintäasioissa. Merkittävimminä muutoksina aiempaan olisi, että poliisiin ja Valtiokonttorin ei enää tarvitsisi toimia tämän lain mukaisissa hirvieläinten ja suurpetojen aiheuttamia liikennevahinkoja koskevissa korvaamisasioissa sekä Maa-seutuvirastolle säädettävät uudet tehtävät. Maaseutuvirastolle annettaisiin tehtäväksi säätää keskeiset teknisluontoiset säädökset. Nämä ovat aiemmin olleet maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä, mutta hallitusohjelman mukaisesti operatiiviset tehtävät tulisi siirtää ministeriöstä alemmalle tasolle. Maa-seutuvirastolle säädettäisiin lisäksi maksuksiin ja vahinkoyhteenvetojen laadintaa koskevia tehtäviä. Maaseutuvirasto on luonteva viranomainen hoitamaan kysymyksessä olevia täytäntöönpanotehtäviä.

Säädöstason muutoksen yhteydessä tehdyillä tekstitarkistuksilla pyritään selkeyttämään säännöksiä ja samalla helpottamaan korvausasioiden käsittelyä sekä neuvontaa. Samaa tarkoitusta palvelee myös korvaus ja muutoksenhakusäännösten kokoaminen samaan lakiin.

Ehdotetulla lailla selkeytettäisiin ja täsmennettäisiin viranomaisten velvollisuuksia riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen liittyvissä menettelyissä.

4.3 Vaikutukset kansalaisiin

Esitykseen sisältyvät ehdotukset perustuvat keskeisiltä osin voimassa olevan lainsäädännön mukaisille periaatteille. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisiin säännöksiin on kuitenkin tehty merkittävänä muutosehdotuksena se, että viljelys-, eläin-, irtaimisto-, poro- ja metsävahinkojen korvaamisessa ei olisi enää 250 euron omavastuuta, vaan vahingot korvattaisiin ilman euromääräistä rajoitusta, jos vahinkojen yhteenlaskettu määrä korvauksen hakijaa kohti kalenterivuodessa olisi suurempi kuin 250 euroa. Lisäksi ehdotetaan, että suurpetovahinkoja koskevan maastotarkastuksen suorittamisesta ja vahingon arvi-

oinnista perittävät maksut korvattaisiin vahingon kärsijöille samoin periaattein kuin hirvieläinvahingoissa. Muutosten arvioidaan edistävän vahingon kärsijöiden tasapuolista kohtelua riippumatta siitä, mikä riistaeläinlaji on vahingon aiheuttanut.

Liikennevahinkoja ei ehdoteta enää korvattavaksi riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 4 §:n nojalla hirvieläinten pyyntilupamaksuina kertyvistä varoista sen vuoksi, että rekisteröidyille ja katsastetuille ajoneuvoille on saatavissa edulliseen hintaan yksityiseltä vakuutussektorilta yhdistelmävakuutukseen sisältyvä vakuutusurva myös hirvieläinten aiheuttamien liikennevahinkojen varalta. Mainituille kuluneuvoille aiheutuneita hirvieläinvahinkoja ei sen vuoksi ole tarpeen korvata valtion talousarvion kautta. Muutosehdotuksella purettaisiin voimassa olevan korvasjärjestelmän ja yksityisen vakuutussektorin tarjoamien vakuutusten päällekkäisyys.

Porovahingosta maksettavaa korvausta ehdotetaan muutettavaksi siten, että porovahingosta korvataan yli yksivuotiaan poron tai erotuksessa siitosvasaksi jätetyn poron käypää arvoa vastaava määrä puolitoistakertaisena. Korvaus ehdotetaan maksettavaksi enintään käypään arvoon asti poronomistajalle tai, jos omistajaa ei tiedetä, paliskunnalle. Loppuosa korvauksesta maksettaisiin paliskunnalle. Ehdotettu muutos edistäisi vahingon kärsijöiden tasapuolista kohtelua riippumatta siitä, mistä vahinkotyyppistä on kysymys, sillä muissa vahinkotyypeissä korvausta suoritetaan enintään omaisuuden käypään arvoon asti. Paliskunnalle maksettavaa osuutta voitaisiin käyttää porovahinkojen arviointikustannuksiin, porovahinkojen estämistöimenpiteisiin sekä vahinkoilmoitusten ja vahinkohakemusten käsittelystä ja muistakin porovahingoista aiheutuviin menoihin.

Paliskunnalle maksettavalla ja edelleen poronomistajille jaettavalla vasahävikkikorvauksella kompensoitaisiin niitä aikaisemmin korvaamatta jääneitä menetyksiä, joita on aiheutunut suurpetojen aiheuttamien vahinkojen vuoksi kadoksiin jääneistä poronvasoista. Ehdotettu muutos parantaisi porovahinkoja kärsineiden tasapuolista kohtelua, sillä aiemmin korvauksia ovat saaneet vain ne, joi-

den poronvasoja on löydetty suurpetojen tappamina.

Ehdotettava mahdollisuus yksilöidä ne paliskunnat, joiden alueella suurpedot aiheuttavat poikkeuksellisen suuria vahinkoja parantaa näiden paliskuntien ja niiden porotalouselinkeinon harjoittajien tilannetta nykyisestä. Muutaman eteläisen paliskunnan alueella suurpedot ovat viime vuosina aiheuttaneet niin suuria vahinkoja, että paliskuntien bruttoporokarja on pienentynyt ja vaadinten määrän vähentyminen on heikentänyt paliskuntien tuottavuutta. Näiden paliskuntien alueella suurpetojen aiheuttamien vahinkojen etsintä aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia, joihin ehdotetulla mahdollisuudella osoittaa korotettua korvausta olisi mahdollisuus puuttua.

Ehdotuksilla selkeytettäisiin yksilöiden oikeusturvaa ja yhdenvertaisuutta täsmentämällä korvausasioiden vireillepanoon ja käsitelyyn sekä korvausten laskentaan liittyviä menettelyjä. Ehdotetun lain arvioidaan parantavan vahingonkäräjien mahdollisuuksia olla selvillä oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

Esityksellä ei olisi vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja aineisto

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 22 päivänä syyskuuta 2004 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää, miltä osin metsästyslain 87 §:ää ja sen nojalla annettuja asetuksia on tarpeen tarkistaa, jotta säännökset saadaan perustuslain 80 §:n edellyttämälle säädösta-solle. Työryhmän tuli tarkistaa myös metsästyslain 87 §:ssä tarkoitettujen korvausten myöntämis- ja maksamisperusteet sekä korvausten takaisin perimisen perusteet siten, että ne ovat mahdollisimman yhtenäiset kaikkien pykälässä tarkoitettujen korvauslajien osalta. Työryhmässä olivat edustettuina maa- ja metsätalousministeriön lisäksi valtiovarainministeriö, Metsästäjien keskusjärjestö, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry, Paliskuntain yhdistys ja Suomen Ammattikalastajaliitto ry. Työryhmä luovutti hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksensa

maa- ja metsätalousministeriölle 19.10.2005 (työryhmämietintö 2005:13).

5.2 Lausunnot

Työryhmän laatimasta ehdotuksesta hallituksen esitykseksi laiksi riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja laiksi metsästyslain 87 §:n muuttamisesta pyydettiin lausunnot kauppa- ja teollisuusministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, luonnonvarainneuvostolta, eduskunnan oikeusasiamieheltä, tietosuojavaltuutetulta, Valtiokonttorilta, Metsäntutkimuslaitokselta, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta, Maa ja elintarviketalouden tutkimuskeskukset, Metsähallitukselta, työvoima- ja elinkeinokeskuksilta, Metsästäjien keskusjärjestöltä, riistanhoitopiireiltä, Suomen Kuntaliitolta, ProAgria Maaseutukeskusten liitolta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund rf:ltä, Metsätalouden kehittämisskeskus Tapiolta, metsäkeskuksilta, Paliskuntain yhdistykseltä, Suomen Metsästäjälitto ry:ltä, Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto ry:ltä, Suomen Kennelliitto ry:ltä, Suomen Mehiläishoitajain Liitto ry:ltä, Suomen Lammasyhdistys ry:ltä, Puutarhaliitto ry:ltä, Suomen Kalankasvattajain Liitto ry:ltä, Suomen Ammattikalastajaliitto ry:ltä, Kalatalouden keskusliitto ry:ltä, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitolta, Liikennevakuutuskeskukselta, Autoliitto ry:ltä, Tiehallinnolta, Suomen suurpetoyhdistys ry:ltä, Suomen luonnonsuojeluliitto ry:ltä, Luonto Liitto ry:ltä, Natur och Miljö rf:ltä ja Suomen WWF:ltä. Hallituksen esityksestä on lisäksi neuvoteltu Saamelaiskäräjien kanssa, minkä lisäksi kolttasamelaisille on varattu tilaisuus lausunnon antamiseen.

Lausunnoissa pääsääntöisesti puollettiin erityisen riistavahinkolain säätämistä. Oikeusministeriö tosin edellytti lausunnoissaan esitysluonnoksen perusteellista jatkovalmistelua.

Lausuntojen perusteella esitystä muutettiin siitä, mitä työryhmä esitti. Keskeisimmät muutokset kohdistuivat lakiehdotukseen sisältyviin määräaikoihin sekä yleisiin lakitek-

nisiin parannuksiin. Lausuntojen perusteella esitystä muutettiin myös siten, että korvauksen myöntämisen edellytyksenä ei olisi korvauksenhakijan antama lupa metsästä omistamillaan mailla.

Etenkin useilla metsäpuolen lausunnonantajilla oli halukkuutta alentaa ehdotetun 250 euron rajaa. Ehdotuksessa ei kuitenkaan päädytty alentamaan aiemman käytännön mukaista tasoa. Tätä tuki myös valtiovarainministeriö lausunnossaan.

Ympäristöministeriö esitti vasahävikkikorvausta vastaavan suurpetokantojen suuruuteen perustuvan korvausmallin ulottamista kaikkiin porovahinkoihin. Tässä vaiheessa perustietopohja suurpetokannoista poronhoitoalueella ei kuitenkaan mahdollista ympäristöministeriön esitystä. Vasahävikkikorvausjärjestelmän myötä tietopohja suurpetokannoista kasvaa, jolloin järjestelmän kehittämis- ja muutostarpeita voidaan tarkastella uudestaan.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut**1.1 Riistavahinkolaki**

Yleistä

Ehdotettu riistavahinkolaki vastaa asiasisällöltään pääpiirteissään metsästyslain 87 §:ää sekä sen nojalla annettua valtioneuvoston asetusta petoeläinvahinkojen korvaamisesta (277/2000) ja valtioneuvoston asetusta hirvieläinvahinkojen korvaamisesta (1162/2000). Mainittuihin asetuksiin ja niissä viitattuihin lakeihin sisältyvät korvauksen hakemista, myöntämistä, takaisin perimistä ja muutoksenhakemista koskevat säännökset ovat asiasisällöltään ja käsittelytavaltaan sellaisia, että niiden ottaminen samaan lakiin on lain soveltamisen kannalta sekä järkevää että tarkoituksenmukaista.

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Lain soveltamisalaan kuuluisivat ne perusteet ja menettelyt, joita noudatettaisiin myönnettäessä valtion talousarvion otetuista määrärahoista varoja riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen sekä riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen estämiseen ennalta.

2 §. Määritelmät. Pykälässä säädetään, että riistaeläimillä tarkoitetaan metsästyslain 5 §:ssä säädettyjä riistaeläimiä. Pykälässä määritellään lisäksi lajeittain ne hirvieläimet ja suurpedot, joiden aiheuttamat vahingot pääsääntöisesti korvataan valtion talousarvioon otetuista määrärahoista.

Lisäksi pykälässä määritellään arviointikustannukset, joihin sisällytettäisiin ainoastaan kunnan ja metsäkeskuksen perimät maksut maastotarkastuksen suorittamisesta ja vahingon arvioinnista. Viljelysvahingolla tarkoitettaisiin pellolle, puutarhalle, taimistoviljelmälle ja kootulle sadolle aiheutuvia vahinkoja. Kootulla sadolla tarkoitettaisiin esimerkiksi säilörehua paaleissa, laakasiilossa tai

aumassa, kuivaa heinää ladossa ja sokerijuurikasta aumoissa.

2 luku Korvattavat vahingot ja korvauksen saajat

3 §. Hirvieläinvahingot. Pykälässä säädetäisiin niistä hirvieläinten aiheuttamista vahingoista, joihin korvausta tämän lain nojalla on mahdollista saada. Määritelmät kattavat, liikennevahinkoja lukuun ottamatta, saman vahinkojen alan kuin voimassa oleva valtioneuvoston asetusta hirvieläinvahinkojen korvaamisesta (1162/2000).

Liikennevahinkoja ei ehdoteta enää korvattavaksi riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 4 §:n nojalla hirvieläinten pyyntilupamaksuina kertyvistä varoista sen vuoksi, että rekisteröidyille ja katsastetuille ajoneuvoille on saatavissa edulliseen hintaan yksityiseltä vakuutussektorilta yhdistelmävakuutukseen sisältyvä vakuutusurva myös hirvieläinten aiheuttamien liikennevahinkojen varalta. Mainituille kuluneuvoille aiheutuneita hirvieläinvahinkoja ei sen vuoksi ole tarpeen korvata valtion talousarvion kautta. Muutosehdotuksella purettaisiin voimassa olevan korvausjärjestelmän ja yksityisen vakuutussektorin tarjoamien vakuutusten päällekkäisyys.

Liikenteessä aiheutunut henkilövahinko korvataan aina pakollisen liikennevakuutuksen kautta tai jos liikennevakuutus on laiminlyöty, Liikennevakuutuskeskuksen kautta. Tämän vuoksi liikenteessä aiheutuneita henkilövahinkojakaan ei ehdoteta korvattavaksi pyyntilupamaksuina valtion talousarvioon kertyneistä varoista.

Viljelysvahingot on määritelty 2 §:ssä. Eläinvahinkona korvattaisiin hirvieläimen kotieläimille aiheuttamat vahingot. Hirvieläinvahinkojen korvaamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1162/2000) mukaan viljelysvahingot ja kotieläinvahingot sisältyvät maatalousvahinkoihin. Käsitteen tar-

kistus tältä osin ei aiheuta asiallista muutosta korvausasian käsittelyyn eikä korvattavan vahingon laajuuteen tai vahingonkorvauksen määrään. Asiallisesti kyse on ainoastaan käsitteiden yhtenäistämisestä suurpetovahinko- ja koskevien määrittelyjen kanssa.

Metsävahinkona ehdotetaan korvattavaksi hirvieläimen metsälle ja metsänviljelyaineistolle aiheuttama vahinko. Hirvieläimen metsänviljelyaineistolle aiheuttamalla vahingolla tarkoitettaisiin hirvieläimen syönnin tai tallaamisen aiheuttamaa vahinkoa taimitarhalla, välivarastossa tai metsävarastossa olevalle metsänviljelyaineistolle. Hirvieläimen metsälle aiheuttamalla vahingolla tarkoitettaisiin hirvieläimen syönnin, tallaamisen tai kuorimisen aiheuttamaa vahinkoa taimikolle tai sitä varttuneemmalle puustolle.

4 §. Suurpetovahingot. Pykälässä säädettäisiin niistä suurpetojen aiheuttamista vahingoista, joihin korvausta esitetyn lain nojalla olisi mahdollista saada. Korvausta maksettaisiin suurpetojen aiheuttamista henkilövahingoista, viljelysvahingoista, eläinvahingoista, irtaimistovahingoista ja porovahingoista. Määritelmät vastaavat liikennevahinkoja lukuun ottamatta saman vahinkojen alan kuin voimassa oleva valtioneuvoston asetus petoeläinvahinkojen korvaamisesta (277/2000).

Henkilövahingolla tarkoitettaisiin suurpedon aiheuttamista vahingoista johtuvia sairaanhoitokustannuksia ja muita tarpeellisia kuluja, ansionmenetystä, kipua, särkyä ja muuta tilapäistä haittaa, pysyvää haittaa sekä suurpedon aiheuttamasta ihmisen kuolemasta johtuvia menetyksiä. Tämä vastaa vahingonkorvauslain (412/1974, muutettuna 509/2004) 5 luvun 2 §:n määritelmää henkilövahingosta. Suurpetojen aiheuttamat liikennevahingot eivät enää sisältyisi valtion varoista korvattaviin vahinkoihin. Menettely vastaisi hirvieläinten aiheuttamien liikennevahinkojen korvaamiseen tehtyä ehdotusta. Vuosina 2002—2004 on ollut vain yksi suurpedon aiheuttama korvaukseen johtanut vahinkotapaus. Siitä on maksettu korvausta 150 euroa. Tällä hetkellä ei ole olemassa suurpetojen aiheuttamien liikennevahinkojen varalle yksityiseltä vakuutussektorilta saatavaa vakuutusta. Toisaalta suurpetojen aiheuttamat vauriot rekisteröidyille ajoneuvoille sekä niihin liitetyille lisälaitteille voitaisiin

edelleenkin korvata pykälän 4 kohdassa tarkoitettuna irtaimistovahinkona. Liikenteessä aiheutuvat henkilövahingot korvataan aina pakollisen liikennevakuutuksen kautta tai jos liikennevakuutus on laiminlyöty, Liikennevakuutuskeskuksen kautta. Tämän vuoksi liikenteessä aiheutuneita henkilövahinkoja ei ehdoteta korvattavaksi valtion talousarvion varoista.

Eläinvahingolla tarkoitettaisiin suurpedon kotieläimelle, viljellylle eläimelle ja hunajasadolle sekä eläintenpitoon käytetyille aidoille, rakennuksille ja muille vastaaville rakenteille aiheuttamaa vahinkoa. Kotieläimillä tarkoitettaisiin muun muassa nautoja, lampaita, vuohia, hevosia, siipikarjaa ja koiria. Eläinvahinkoihin luettaisiin myös suurpetojen aiheuttamat vahingot poroille poronhoitoalueen ulkopuolella. Myös mehiläisten tarhaamiseen käytettävä kalusto korvattaisiin eläinvahinkona.

Irtaimistovahinkona on tarkoitus korvata metsästyslain 87 §:n edellyttämällä tavalla muunkin kuin viljelysvahinkoihin tai eläinvahinkoihin sisältyvälle elottomalle omaisuudelle aiheutuneet vahingot, jos vahinko on suurpedon aiheuttama.

Porovahingolla tarkoitettaisiin suurpedon poronhoitolaissa (848/1990) tarkoitettulla poronhoitoalueella aiheuttamaa vahinkoa porolle.

5 §. Muiden riistaeläinten kuin hirvieläinten ja suurpetojen aiheuttamat vahingot. Pykälässä esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa säätää, että muunkin riistaeläimen kuin hirvieläimen tai suurpedon aiheuttama erittäin merkittävä vahinko voitaisiin korvata valtion talousarvioon otetuista varoista. Tällaisina riistaeläinlajeina voisivat tulla kysymykseen esimerkiksi metsäkauris, euroopanmajava ja kanadanmajava. Muun riistaeläimen kuin hirvieläimen tai suurpedon aiheuttamat vahingot olisi mahdollista säätää korvattavaksi, mikäli tietyn riistaeläimen aiheuttama vahinko kohdistuu samaan elinkeinon laajalla alueella ja vahingon syntyminen ei ole ollut ennalta estettävissä eikä kyseisen riistaeläimen metsästyksellä voida vahinkoja riittäväällä tavalla estää tai vähentää. Erittäin merkittävänä vahinkona voitaisiin pitää esimerkiksi sellaista va-

hinkoa, jolla on vahingon kärsijän elinkeinon harjoittamiselle kohtuuttoman suuri merkitys.

Muiden riistaeläinten korvaaminen edellyttäisi kuitenkin, että valtion talousarviossa osoitettaisiin tätä varten varoja.

6 §. Korvauksen saajat. Korvausten saajien piiri säilyisi pykälässä säädetyiltä osiltaan pääsääntöisesti voimassa olevien säännösten mukaisena. Pykälän 1 momentissa luetellaan ne henkilöt, yhtymät ja muut yhteisöt, jotka voisivat saada korvausta hirvieläinten aiheuttamista viljelys-, eläin- ja metsävahingoista. Korvauksen saajina voisivat pääsääntöisesti olla vain yksityiset viljelijät ja yksityiset maanomistajat sekä heidän kuolinpesänsä tai kuolinpesän osakkaiden muodostamat yhtymät. Voimassa olevan hirvieläinvahinkojen korvaamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1162/2000) 3 §:n mukaisesti korvauksen saajana voi olla myös yhteismetsän osakaskunta. Tätä ehdotetaan muutettavaksi siten, että korvauksen saajana voisi olla yhteismetsän osakaskunta ainoastaan silloin, kun yhteismetsän osakkaiden osuuksista vähintään puolet on luonnollisten henkilöiden omistuksessa. Säännös vastaisi tämän jälkeen yhteismetsän osakaskunnan osalta kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) 2 §:n 2 momenttia. Korvauksen saajina voisivat lisäksi olla yksityisten viljelijöiden tai yksityisten maanomistajien perustamat yhtiöt tai yhtymät, joiden pääasiallisena tarkoituksena on maatilatalouden harjoittaminen.

Muille kuin edellä mainituille yhtiöille tai yhteisöille ei maksettaisi korvausta hirvieläinvahingon perusteella. Hirvieläinvahinkona ei niin ollen korvattaisi esimerkiksi puutavarayhtiöille ja niihin verrattaville muille liikeyrityksille aiheutuvia vahinkoja. Korvauksen saaminen olisi näissä tapauksissa mahdollista ainoastaan asianomaiselle yritystoiminnalle otettujen vakuutusten tai yrityksen harjoittaman liiketoiminnan tuloksen kautta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi korvauksensaajista silloin, kun vahingonaiheuttajana on suurpeto. Suurpetojen aiheuttamat henkilö-, viljelys-, eläin- ja irtaimistovahingot ehdotetaan korvattavaksi kaikille vahingon kärsijöille henkilöstä ja yritysmuodosta riippumatta.

Pykälän 3 momentin mukaan suurpetojen aiheuttamat porovahingot ehdotetaan korvattavaksi poronomistajalle ja paliskunnalle. Porovahinkojen korvaamisesta säädetään tarkemmin 12 §:ssä.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi selvyuden vuoksi siitä, että valtiolle, kunnalle, seurakunnalle tai säätiölle ei korvattaisi riistaeläinten aiheuttamia vahinkoja lainkaan.

7 §. Avustus vahinkojen ennaltaehkäisemiseen. Pykälän 1 momentissa säädetään mahdollisuudesta talousarviossa osoitettujen määrärahojen rajoissa myöntää erityistä avustusta riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseen. Säädos vahvistaa nykykäytännön, jossa määrärahojen puitteissa maa- ja metsätalousministeriö on rahoittanut vastaavia hankkeita. Toimivaltainen viranomaisena olisi myös jatkossa maa- ja metsätalousministeriö. Kyseessä olisi valtionavustuslain (688/2001) mukainen erityisavustus.

Avustusta olisi pykälän 2 momentin mukaan mahdollista myöntää materiaalien hankintaan, tutkimukseen ja kehitystyöhön siltä osin, kuin niiden tavoitteena on vahinkojen ehkäiseminen tai niiden vähentäminen. Tämäkin säännös vastaa nykykäytäntöä. Säännöksen alaan lukeutuisi näin muodoin myös tutkimus vahinkoa aiheuttavien riistaeläinten käyttäytymisestä, liikkumisesta sekä näiden lajien kantojen koosta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että avustus ei kuitenkaan poistaisi korvauksen saajien 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua velvollisuutta pyrkiä omatoimisesti estämään vahingon syntyminen tai sen laajentuminen.

Vahinkojen ennaltaehkäisemiseksi myönnettävän avustuksen hakemiseen, maksamiseen, valvontaan, tarkastukseen, palauttamiseen ja takaisinperintään sovellettaisiin valtionavustuslakia (688/2001).

3 luku **Korvauksen myöntämisen perusteet**

8 §. Korvauksen myöntämisen yleiset edellytykset. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että riistaeläimen aiheuttama vahinko korvattaisiin vain niissä rajoissa, kuin korvausten maksamiseen on osoitet-

tu varoja valtion talousarviossa. Kun julkisten varojen käytön tulee olla perusteltua, ei kyseisiä varoja ole mahdollista käyttää minkä hyvänsä vahingon korvaamiseen. Tarkoituksena on, että varat hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvausten maksamiseen saataisiin valtion lukuun myytävistä hirvieläimistä sekä hirvieläinten metsästäjien riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 4 §:n mukaisesti valtiolle maksamista hirvieläinten pyyntilupamaksuista. Varat suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvausten maksamiseen saataisiin valtion varoista.

Pykälän 2 momentissa korvauksen saaminen ehdotetaan sidottavaksi siihen, että vahingon kärsijä on käytettävissään olevin kohtuullisin keinoin pyrkinyt estämään vahingon syntymisen tai sen laajenemisen. Vahinkoperusteisen korvauksen myöntämisen ja maksamisen edellytyksenä on yleisemminkin se, että omaisuuden omistaja pyrkii kaikin käytettävissään olevin kohtuullisin keinoin estämään omaisuutensa vahingoittumisen ja vahingon laajenemisen. Jos omistaja ei ole suorittanut välttämättömiä omaisuutensa turvaamistoimenpiteitä, ei hänellä yleisen oikeuskäsityksen mukaan ole myöskään oikeutta korvauksen saantiin, jos omaisuus vahingoittuu.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että oikeus korvaukseen voitaisiin evätä tai korvausta voitaisiin alentaa kun vahingon kärsijä on itse myötävaikuttanut vahingon syntymiseen tai sen laajenemiseen tai on kieltänyt muilta vahingon estämiseen tähtäävät kohtuulliset toimenpiteet. Suurpetovahingon korvaamista ei voida edellyttää esimerkiksi silloin, kun vahingon kärsijä on huolimattomalla eläintenpidolla myötävaikuttanut vahingon syntymiseen. Sama seuraamus aiheutuisi, jos vahingon kärsijällä ei ole ollut eläinten pitämiseen alueella tai muutoin mahdollisesti tarvittavaa lupaa. Hirvieläinvahingon korvaamista ei voida edellyttää esimerkiksi silloin, kun vahingon kärsijä kieltää aitaamasta taimikkoa tai muuta aluetta tai asettamasta karkotteita alueille, joissa hirvet säännöllisesti oleilevat ja aiheuttavat vahinkoja taimikoille.

9 §. Korvauksen määrä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi niistä peruseriaatteista,

joita ehdotetussa laissa tarkoitettujen vahinkojen korvaamisessa on yleisesti noudatettava.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi korvauksen määrälle yleinen rajoitus, jonka mukaan korvauksen enimmäismäärä ei saa ylittää vahingoittuneen omaisuuden käypää arvoa. Omaisuuden käypää arvoa käytetään yleisesti korvattavan vahingon ylärajana muidenkin kuin tässä laissa tarkoitettujen vahinkojen korvaamisessa.

Koska riistaeläimen aiheuttaman vahingon korvaaminen on mahdollista talousarvion asettamisessa rajoissa, on pykälän 2 momentissa säädetty menettelystä, jos talousarvion otettu määräraha ei riitä kaikkien korvattavaksi esitettyjen vahinkojen korvaamiseen. Mikäli korvausta ei voida suorittaa täysimääräisesti talousarvion puitteissa, esitetään korvausta vähennettäväksi jokaiselta korvaukseen oikeutetulta taholta korvauksen määrää samassa suhteessa.

Pykälän 3 momentin mukaan riistaeläimen aiheuttamaksi todettu vahinko korvataan ilman euromääräistä rajoitusta, jos korvauksen hakijalle aiheutuneiden tässä laissa tarkoitettujen vahinkojen yhteenlaskettu määrä kalenterivuotta kohti on enemmän kuin 250 euroa. Voimassa olevien säännösten mukaan korvauksista on suoritettu vain siltä osin kuin vahingon määrä on ollut suurempi kuin 250 euroa. Vahingon luonteesta johtuen euromääräistä rajoitusta ei edelleenkään ehdoteta säädettäväksi suurpetojen aiheuttamien henkilövahinkojen osalta, vaan ne korvattaisiin vahingon suuruudesta riippumatta samalla tavoin kuin tähänkin asti. Vastaava säännös sisältyy ennestään petoeläinvahinkojen korvaamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (277/2000) 20 §:ään.

Vahinkojen korvaamisen lähtökohtana voidaan pitää sitä, että korvattavaa vahinkoa on ainoastaan sellainen vahinko, joka on asianmukaisesti todettu riistaeläimen aiheuttamaksi ja vahingon määrä on viranomaisen tai virkavastuulla toimivan asiantuntijan arvioima. Korvauksen saaminen edellyttää sen vuoksi, että vahinko on todettu riistaeläimen aiheuttamaksi ja että korvauksen hakijalle aiheutuneiden vahinkojen yhteenlaskettu määrä on enemmän kuin 250 euroa kalenterivuotta kohden.

Voimassa olevien säännösten mukaan kaikkein pienimpiä vuotuiselta kokonaismäärältään enintään 250 euron suuruisia viljelys-, eläin-, irtaimisto-, poro- ja metsävahinkoja ei ole korvattu. Syynä tähän on ollut se, että pienimpien vahinkojen osalta arviointikustannukset (mukaan lukien arviomiehen palkkio, matkakulut ja päivärahat) muodostavat menoerän, joka helposti ylittää varsinaisen vahingon määrän. Kun erityisesti hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen on käytettävissä vain rajallinen määrä pyyntilupamaksuina valtion talousarvioon kertyviä varoja, on vahinkojen korvaaminen rajoitettava sellaisten vahinkojen kompensoimiseen, joilla on todellista merkitystä vahingon kärsijän taloudelle. Riistaeläinten aiheuttamista vahingoista jätettäisiin 3 momentin mukaan korvaamatta vähäisiksi katsottavat vahingot eli sellaiset vahingot, joiden yhteenlaskettu määrä korvauksen hakijaa kohti on enintään 250 euroa kalenterivuodessa. Jos vahingot jäävät korvaamatta, ei niiden osalta korvataisi myöskään arviointikustannuksia.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vahingon arvioinnista aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Jos vahinko korvataan, korvataan samalla myös korvauksen hakijan, lukuun ottamatta paliskunnan, maksamat vahingon selvittämisen kannalta tarpeelliset ja kohtuulliset vahingon arviointikustannukset. Arviointikustannuksilla tarkoitettaisiin kunnan tai metsäkeskuksen perimää maksua maastotarkastuksen suorittamisesta ja vahingon arvioinnista. Voimassa olevien säännösten mukaan korvauksen hakijan maksamat arviointikustannukset on korvattu hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen osalta, mutta suurpetojen aiheuttamien vahinkojen osalta niitä ei ole korvattu.

Vahinkojen arviointikustannusten korvaamisen osalta on perustuslain säännökset ja erityisesti kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteet otettava huomioon ja vahinkojen arviointikustannukset korvattava kummankin vahinkoryhmän osalta samalla tavoin ja samoin perustein. Korvausjärjestelmää ehdotetaan arviointikustannusten osalta tarkistettavaksi siten, että korvattaviin suurpetovahinkoihin lisättäisiin korvauksen hakijan, lukuun ottamatta paliskunnan, maksamat vahinkojen arvioinnista aiheutuvat vahingon

selvittämisen kannalta tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset niissä tapauksissa, joissa vahinkojen yhteenlaskettu määrä kalenterivuodessa nousee yli 250 euron rajan korvauksen hakijaa kohti. Pykälän 4 momentti sisältää myös viittauksen 13 §:n 2 momenttiin, jossa säädettäisiin porovahinkojen arviointikustannusten korvaamisesta.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että maksettavan korvauksen määrää laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon muun lainsäädännön tai vakuutuksen perusteella vahinkotapahtumasta saatava korvaus. Menettely vastaisi voimassa olevia säännöksiä.

10 §. Viljelysvahinkojen korvaaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi riistaeläinten aiheuttamien viljelysvahinkojen korvaamisen perusteista voimassa olevia valtioneuvoston asetuksia (1162/2000 ja 277/2000) vastaavalla tavalla. Pykälän 1 momentin mukaan korvattavuuden yläraja olisi vahingoittuneen omaisuuden käypä arvo, josta vähennettäisiin säästyneet sadonkorjuu ja muut kustannukset. Korvausta ei maksettaisi riistapelloille aiheutuneista vahingoista.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että viljelysvahingosta maksettava korvaus laskettaisiin samoin perustein kuin satovahinkojen korvaamisesta annetussa laissa (1214/2000, muutettuna 13.4.2007/434) säädetään satovahinkojen korvaamisesta.

Pykälän 3 momentin mukaan Maaseutuvirasto antaisi tarvittaessa määräykset niiden viljelyskasvien yksikköhinnoista ja normisadoista, joista ei ole säädetty satovahinkojen korvaamisesta annetun lain nojalla. Tällöinkin sovellettaisiin satovahinkolain 6 ja 7 §:ä.

11 §. Eläinvahinkojen korvaaminen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että riistaeläimen kotieläimelle ja muulle eläimelle aiheuttamasta vahingosta voitaisiin korvata enintään tapetun taikka vahingon takia lopetetun eläimen käypä arvo. Vahingoittuneen eläimen osalta voitaisiin korvata enintään eläinlääkintäkustannuksia ja menetetyt tuoton arvoa vastaava määrä eläimen käypään arvoon asti. Eläinlääkintäkustannuksilla tarkoitettaisiin eläinlääkärin palkkiota ja lääkekuluja. Korvausta vähennettäisiin kuitenkin sillä määrällä, jolla eläintä voitaisiin

käyttää hyödyksi. Muulle eläimelle aiheutuneena vahinkona voitaisiin pitää esimerkiksi lihantuotantotarkoituksessa pidettäville riis-taeläimille aiheutunutta vahinkoa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädet-täväksi, että Maaseutuvirasto antaa tarkem-mat määräykset eläinvahinkojen korvaami-sessa käytettävistä käyvistä arvoista.

12 §. Eräiden eläinvahinkojen korvaami-nen. Pykälän 1 momentin mukaan suurpedon koiralle aiheuttama vahinko voitaisiin korva-ta vain, jos koira on ollut valvotuissa olosuh-teissa omistajan tai haltijan pihassa, puutar-hassa tai muutoin sille tarkoitettussa tilassa. Koiralle aiheutunut vahinko korvattaisiin myös, jos sitä on vahingon sattuessa valvo-tuissa olosuhteissa käytetty metsästykseseen, paimennukseen, vartiointiin taikka muuhun niihin verrattavaan tehtävään. Valvotuilla olosuhteilla korostettaisiin koiran omistajan tai haltijan vastuuta koiran asianmukaisessa pidossa ja käytössä. Valvotuissa olosuhteissa vaatimuksen täyttymisenä voitaisiin pitää esimerkiksi tilannetta, jossa koiran omistaja tai haltija yrittää saada koiransa kytketyksi metsästyksen jälkitilanteessa. Sen sijaan ti-lanteessa, jossa koira pidetään heitteillä, hyl-lätyinä tai irrallaan vastoin metsästyslain säännöksiä, velvoitteen ei katsottaisi täytty-vän.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädet-täväksi, että koiralle aiheutunutta vahinkoa ei edelleenkaan korvattaisi silloin, kun koira vahingoittuu suurpetopyynnin yhteydessä tai mikäli vahinko on hirvieläimen aiheuttama.

Pykälän 3 momentin mukaan myöskään riistanhoidollisessa tarkoituksessa pidetyille eläimille aiheutuneita vahinkoja ei korvattai-si.

13 §. Porovahinkojen korvaaminen. Pykä-lässä ehdotetaan säädettäväksi porovahinko-jen korvaamisen perusteista. Pykälän 1 mo-mentin mukaan porovahingosta voitaisiin korvata enintään suurpedon tappaman tai suurpetovahingon takia lopetetun yli 1vuotiaan poron tai erotuksessa siitosvasaksi jätetyn poron käypää arvoa vastaava määrä puolitoistakertaisena. Korvausta vähennettäisiin sillä määrällä, jolla poroa voitaisiin käyt-tää hyödyksi. Korvausta ei kuitenkaan mak-settaisi tämä pykälän nojalla teurasvasoista, joiden korvaamisesta säädettäisiin 14 §:ssä.

Teurasvasalla tarkoitettaisiin kaikkia samana vuonna syntyneitä poronvasoja ennen palis-kunnan erotuksia. Erotuksissa eloon jätetyt ja omistajan poromerkkiin vahvistetut vasat oli-sivat siitosvasoja.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädet-täväksi, että porovahingosta maksettava kor-vaus maksettaisiin enintään käypään arvoon asti poronomistajalle tai, jos poronomistajaa ei tiedetä, paliskunnalle. Loppuosa puolitois-takertaisesta korvauksesta eli 1/3 maksettai-siin paliskunnalle. Poronomistajalle makset-tava korvaus olisi ehdotetun muutoksen jäl-keen saman periaatteen mukainen kuin muis-sa vahinkotyypeissä, joissa korvausta voi-daan maksaa enintään omaisuuden käypään arvoon asti.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädet-täväksi siitä, että Maaseutuvirasto antaisi tar-keimmat määräykset käyvistä arvoista vähin-tään viiden vuoden välein. Tällä hetkellä voimassa olevat käyvät arvot eroavat jossain määrin Liikennevakuutuskeskuksen poroko-lareissa käyttämistä korvausarvoista. Käypä arvo määritettäisiin porolajin keskimääräisen painon ja porolajikohtaisen siitoskertoimen sekä poronlihan tuottajahinnan perusteella. Poronlihan tuottajahinta laskettaisiin kolmen viimeksi kuluneen poronhoitovuoden tuotta-jahintojen keskiarvona.

14 §. Vasahävikkikorvaus. Paliskunnalle voitaisiin maksaa 13 §:ssä säädetyn lisäksi laskennallisin perustein määräytyvää vasah-ävikkikorvausta suurpetojen aiheuttamien va-hinkojen vuoksi kadoksiin jääneistä poron-vasoista. Paliskunta jakaisi vasahävikkikor-vauksen paliskunnan alueen poronomistajille. Vasahävikki on jäänyt tähän saakka käytän-nössä korvaamatta, sillä suurpetojen tappa-mia kaikkia poronvasoja on ollut mahdotonta löytää. Riista- ja kalatalouden tutkimuslai-toksen tuottamien tutkimustulosten mukaan tätä vasahävikkiä voidaan arvioida aikaisem-paa tarkemmin.

Vasahävikkikorvaus perustuisi poronlihan tuottajahintaan, poronhoitoalueelle arvioi-tuun vasontaprosenttiin sekä paliskunnan alueen vaadinten määrään ja paliskunnan alueelle arvioituun suurpetojen aiheuttamaan vasahävikkiprosenttiin.

Pykälän 3 momentin mukaan vasahävikki-korvauksen laskennassa käytettävä poronli-

han tuottajahinta ja poronhoitoalueelle arvioitu vasontaprocentti sekä paliskuntakohtaiset vaadinten määrät ja vasakuolleisuusprosentit vahvistettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen julkaisemien pitkäaikaisiin seurantoihin perustuvien tutkimustulosten perusteella on arvioitavissa, että poronhoitoalueelle arvioituna vasontaprocenttina voitaisiin käyttää 75 prosenttia vaadinten määrästä. Lisäksi Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tuottamien suurpetokanta-arvioiden ja aiemmin korvattujen porovahinkojen perusteella paliskunnat on mahdollista ryhmittää esimerkiksi viiteen suurpetotiheysluokkaan suurpetojen runsauden ja suurpetojen porotaloudelle aiheuttaman vahinkoriskin perusteella. Näissä viidessä luokassa voitaisiin käyttää Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen vuosina 1997—2004 suorittamien vasakuolleisuustutkimusten perusteella esimerkiksi 1 %:n, 3 %:n, 5 %:n, 7 %:n ja 10 %:n vasakuolleisuusprosentteja. Tämän jälkeen kunkin paliskunnan osalta laskettaisiin paliskunnan vaatimien määrän perusteella sekä käyttäen poronhoitoalueelle arvioitua vasontaprocenttia ja kyseisen luokan vasakuolleisuusprosenttia kyseisen paliskunnan vasahävikki. Paliskunnan vaadinten määränä käytettäisiin poronhoitolaissa (848/1990) tarkoitusta viimeksi vahvistetusta poroluettelosta saatavaa vaadinten määrää. Vasan laskennallinen arvo määritettäisiin poronlihan tuottajahinnan perusteella, joka laskettaisiin kolmen viimeksi kuluneen poronhoitovuoden tuottajahintojen keskiarvona. Vuoden 2004 tietojen perusteella laskettuna vasahävikkikorvausta tulisi maksettavaksi noin 470 000 euroa. Edellä kuvattuun laskentamalliin liittyviä parametreja tarkennetaan uusien vasontaprocenttia ja vasakuolleisuusprosentteja koskevien tutkimustulosten sekä vaadinten määrän ja poronlihan tuottajahinnan muutosten perusteella.

15 §. Poikkeuksellisen suuret porovahingot. Poikkeuksellisen suuresta porovahingosta esitetään maksettavaksi erityistä korvausta. Korvauksen saamisen edellytyksenä olisi, että paliskunnan porovahinkojen määrä kolmelta edelliseltä vuodelta suhteutettuna eloporojen ja teurasporojen yhteismäärään olisi esimerkiksi yli 3 prosenttia. Ajanjakson mää-

rääminen kolmeen vuoteen antaisi mahdollisuuden kohdentaa porojen kuolleisuustutkimusta alueille, joissa suurpetojen aiheuttamat vahingot ovat lisääntyneet.

Erityisenä korvauksena maksettaisiin 13 §:n mukainen korvaus kaksinkertaisena siten jaettuna kuin 13 §:n 2 momentissa säädetään. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että normaalin vahingon maksatuksen yhteydessä asetettaisiin kyseisten paliskuntien vahinkojen osalle kerroin. Hallinnollisesti järjestelmä olisi hyvin kevyt.

Korvaukseen oikeutetut paliskunnat vahvistettaisiin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä.

Esityksen laatimisen aikana keväällä 2008 käytössä olleiden tietojen perusteella neljä paliskuntaa poronhoitoalueen kaakkoisosassa olisivat täyttämässä ehdotetun kriteerin lähi vuosien aikana, mikäli vahinkokehitys jatkuu samanlaisena. Nämä paliskunnat olivat Halla, Hossa-Irni, Kallioluoma sekä Näljänkä. Näiden paliskuntien alueilla erityisesti susien aiheuttamat vahingot ovat lisääntyneet 2000-luvulla huomattavasti. Suurpetojen aiheuttamat vahingot ovat jo vaikuttaneet paliskuntien porokarjojen tuottavaan osaan, mikä on heikentänyt merkittävästi paliskuntien tuottavuutta.

16 §. Irtaimistovahinkojen korvaaminen. Pykälä sisältää perusteet suurpetojen aiheuttamien irtaimistovahinkojen korvaamiselle. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi suurpetojen eläintenpitoon käytetyille aidoille, rakennuksille ja muille vastaaville rakenteille aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta vastaavalla tavalla kuin petoeläinvahinkojen korvaamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (277/2000) 10 §:n 3 momentissa säädetään.

Irtaimistovahingosta voitaisiin korvata enintään se arvo, mikä irtaimistolla oli vahingon tapahtuessa. Säännös vastaa petoeläinvahinkojen korvaamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (277/2000) 12 §:ssä säädettyä.

17 §. Metsävahinkojen korvaaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hirvieläinten aiheuttamien metsävahinkojen korvaamisen perusteista. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan metsävahinkojen korvattavuutta rajoitettavaksi siten, että metsänviljelyaineiston,

taimikon tai sitä varttuneemman puuston arvon aleneminen voitaisiin korvata vain, jos arvo on alentunut hirvieläinvahingon johdosta merkittävästi. Lisäksi voitaisiin korvata ne taloudelliset menetykset, jotka aiheutuvat vahinkoalueen välttämättömästä täydennysviljelystä tai uudelleen metsityksestä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että korvausta ei makseta hirvieläimen taimikolle aiheuttamasta vahingosta, jos taimikko ei ollut metsälaisissa (1096/1996) tarkoitettulla tavalla kasvatuskelpoinen vahingon sattuessa. Täsmälliset metsälain mukaiset taimikon arviointiperusteet sisältyvät metsälain soveltamisesta annettuun maa- ja metsätalousministeriön päätökseen (224/1997).

Määrittelyt vastaavat hirvieläinvahinkojen korvaamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1162/2000) 16 §:ssä säädettyä.

18 §. Metsänviljelyaineiston korvaaminen.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi metsänviljelyaineistolle aiheutuneen vahingon korvaamisesta. Pykälän 1 momentissa on määritelty se, milloin metsänviljelyaineiston katsotaan vahingoittuneen merkittävästi.

Pykälän 2 momentin nojalla vahingosta voitaisiin korvata enintään metsänviljelyaineiston käypää arvoa vastaava määrä vähennettynä säästyneillä nosto-, varastointi- ja muilla kustannuksilla.

19 §. Taimikon ja sitä varttuneemman puuston korvaaminen. Pykälä sisältää perusteet taimikolle ja sitä varttuneemmalle puustolle aiheutuneen vahingon määrittämisessä ja laskemisessa käytettävistä tekijöistä sekä vahingon suuruuden laskennasta. Säännös vastaisi hirvieläinvahinkojen korvaamisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1162/2000) säädettyä. Pykälän 1 momentissa on määritelty se, milloin taimikon ja sitä varttuneemman puuston katsotaan vahingoittuneen merkittävästi.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan vahingon määrää laskettaessa otettavaksi huomioon yksittäisille puille aiheutuneiden erilaisien vaurioiden suuruus. Vahingoittuneeksi katsottaisiin kasvatettaviksi tarkoitettua kokonaan tuhoutuneita puut ja ne puut, joiden kasvu tai laatu on vaurioiden johdosta pysyvästi alentunut. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi niistä vahinkoaluetta koskevista tekijöistä,

jotka otettaisiin huomioon vahingon määrittämisessä. Tällaisia tekijöitä olisivat vahinkoalueen maantieteellinen sijainti ja pinta-ala, metsätyyppi, taimien tai puiden lukumäärä ja keskipituus ennen vahinkoa ja vahingoittuneiden taimien tai puiden lukumäärä.

20 §. Taimikolle ja sitä varttuneemmalle puustolle aiheutuneen vahingon määrittäminen. Pykälä sisältäisi perusteet taimikolle ja sitä varttuneemmalle puustolle aiheutuneen vahingon laskemisessa käytettävistä tekijöistä sekä vahingon suuruuden laskennasta. Säännös vastaisi hirvieläinvahinkojen korvaamisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1162/2000) säädettyä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, miten taimikolle ja sitä varttuneemmalle puustolle aiheutuneiden vahinkojen suuruus laskettaisiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin menettelystä, jolla vahvistettaisiin taimikon ja sitä varttuneemman puuston laskennallisen käyvän arvon määrittämiseen sekä vahinkojen korvausten laskentaan käytettävät kaavat. Tarkoituksena on maa- ja metsätalousministeriön asetuksella vahvistaa nykyisin käytössä oleva laskentakaava. Taimikon laskennallinen arvo määritettäisiin summaarvomenetelmällä odotusarvona odotettavissa olevien tulojen nykyarvojen perusteella. Taimikkovaihetta varttuneemmalle puustolle aiheutuneen vahingon suuruus määritettäisiin vahingoittuneiden puiden odotusarvoisen menetyksenä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin korvauksen vähentämisestä tilanteissa, joissa vahinkoalalle on sattunut hirvieläinten aiheuttamia vahinkoja lyhyin väliajoin. Tällöin olisi korvausta vähentävänä seikkana otettava huomioon samalle vahinkoalalle korvauksen hakemista edeltävän kolmen vuoden aikana taimikon tai sitä varttuneemman puuston arvon merkittävästä alenemisesta maksetut korvaukset. Säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan, ettei saman vahingon perusteella voisi hakea tai saada päällekkäisiä korvauksia useasta eri lähteestä eikä muutoinkaan perusteetonta etua. Vähennystä ei kuitenkaan tehtäisi, jos vahinkoalalle on edellisen vahingon jälkeen tehty täydennysviljely tai uudelleen viljely. Vähennystä ei myöskään tehtäisi.

si, jos vahinkoalalle on edellisen vahingon jälkeen syntynyt luontaisesti täydennysviljelyä tai uudelleen viljelyä vastaava määrä kehityskelpoisia taimia taikka uudet vahingot kohdistuvat pääasiassa taimiin tai puihin, jotka ovat edellisen vahingon jälkeen olleet vahingoittumattomia. Menettely vastaisi voimassa olevia säännöksiä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että korvausten laskennassa käytettävät laskentakaavat vahvistettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Voimassa olevien säännösten mukaan laskentakaavat on vahvistettu maa- ja metsätalousministeriön määräyksellä (Dnro 1218/621/2001).

21 §. Täydennysviljelyn tai uudelleen metsityksen korvaaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, miten vahinkoalan välttämättömästä täydennysviljelystä tai uudelleen metsityksestä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset korvattaisiin. Korvauksen laskemisessa otettaisiin huomioon ne kustannukset, jotka aiheutuvat metsänviljelyaineiston hankkimisesta, viljelytoimenpiteen tai uudistumisen edellyttämästä suunnittelusta, työnjohdosta ja työstä. Kustannusten määrittämisessä noudatettaisiin kestävän metsätalouden rahoituksesta annettuja säännöksiä. Näillä säännöksillä tarkoitettaisiin kestävän metsätalouden rahoituksesta annettua lakia (1094/1996) ja sen korvaavaa kestävän metsätalouden rahoituslakia (544/2007) ja näiden lakien nojalla annettuja säädöksiä.

22 §. Henkilövahinkojen korvaaminen. Pykälään ehdotetaan otettavaksi suurpetojen aiheuttamien henkilövahinkojen korvaamisperusteista viittaussäännös vahingonkorvauslain (412/1974) 5 luvun 2, 2a-2d, 3 ja 4 §:n ja 7 luvun 3 §:n säännöksiin. Vastaava säännös sisältyy petoeläinvahinkojen korvaamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (277/2000) 7 §:n 1 momenttiin.

4 luku **Vahingon ilmoittaminen ja arviointi**

23 §. Vahingosta ilmoittaminen. Pykälä sisältää säännökset siitä, mille viranomaiselle ja miten riistaeläinvahingoista ilmoitetaan. Ehdotetut ilmoitusmenettelyt ovat pääsääntöisesti petoeläin ja hirvieläinvahinkojen

korvaamisesta annettujen valtioneuvoston asetusten (277/2000) ja (1162/2000) mukaisia.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että riistaeläimen aiheuttamasta vahingosta on tehtävä viipymättä vahinkoilmoitus vahingon havaitsemisen jälkeen, mikäli vahingon perusteella aiotaan hakea korvausta valtion varoista. Vahinkoilmoituksen ripeä tekeminen edesauttaa maastotarkastuksessa sen toteamista, mikä on ollut vahingon aiheuttaja. Jos vahingon syntymisajankohdasta on kulunut pitkä aika, eikä vahingon aiheuttaja ole luotettavasti todettavissa, ei korvauksen maksamiselle ole sen vuoksi välttämättä edellytyksiä. Porovahingoissa vahinkoilmoituksen tekisi paliskunta. Voimassa olevien säännösten mukaan poronomistaja on voinut ilmoittaa vahingosta suoraan kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle, jos porot eivät ole olleet paliskunnan hoidossa. Ehdotetulla muutoksella parannettaisiin paliskunnan tiedonsaantia alueellaan tapahtuneista porovahingoista sekä helpotettaisiin poronmistajien toimintaa korvausasian vireillepanossa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, kenelle vahinkoilmoitus on tehtävä. Vahinkoilmoitus tehdään pääsääntöisesti sille, joka vahingonkorvausasian ensikädessä ratkaisee. Pääsäännöstä poiketen vahinkoilmoitus tehdään henkilövahinkojen osalta kuitenkin vahinkopaikkakunnan poliisille, joka kykenee paikallisena viranomaisena parhaiten toteamaan tapahtuneen vahingon ja laatimaan siitä korvauksen myöntämisessä ja maksamisessa tarvittavat asianmukaiset poliisitutkinta-asiakirjat.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi niistä tiedoista, jotka vahinkoilmoituksessa tulee antaa. Tiedot ovat tarpeelliset asian selvittämisen kannalta. Lisäksi asian käsittely ja tilastotietojen kerääminen edellyttävät riittävien tietojen saamista tietojärjestelmiin. Tietojen keräämisellä pyrittäisiin myös siihen, että aiheutuneiden vahinkojen määrästä ja vahinkotyypeistä saataisiin nykyistä parempi kokonaiskäsitys.

Maaseutuvirasto vahvistaisi ilmoituslomakkeen kaavan sekä voisi antaa tarkempia määräyksiä vahinkoilmoitusten teknisessä käsittelyssä noudatettavasta menettelystä.

24 §. Maastotarkastuksen järjestäminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maastotarkastuksen järjestämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen järjestää tarvittavat viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahinkojen maastotarkastukset. Maastotarkastus järjestetään viipymättä sen jälkeen, kun kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen on saanut vahingosta tiedon. Maastotarkastuksen ripeä järjestäminen edesauttaa sen toteamista, mikä on ollut vahingon aiheuttaja. Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten tehtävät säilyisivät tältä osin ennallaan.

Metsävahinkojen osalta vastaava maastotarkastuksen järjestämisvelvollisuus olisi alueellisesti toimivaltaisella metsäkeskuksella. Säännös ei tuo uusia tehtäviä metsäkeskuksille. Maastotarkastuksen osalta säännös asettaa kuitenkin metsäkeskukselle ehdottoman velvollisuuden maastotarkastusten pitämiseen.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että maastotarkastuksen teknisestä järjestämisestä ja maastotarkastuksen tarpeellisuudesta säädettäisiin tarvittaessa tarkemmin Maaseutuviraston määräyksellä. Käytännössä kaikkia porovahinkoja ei ole tarkastettu, sillä vahingot tapahtuvat laajalla alueella ja monesti kaukana tiestöstä. Tästä syystä maa- ja metsätalousministeriö on aiemmin ohjeella tarkentanut porovahinkojen maastotarkastusten suorittamisesta. Käytäntö jatkuisi muutoin samana kuin nykyisin, mutta ohjeistus tapahtuisi Maaseutuviraston määräyksellä.

25 §. Maastotarkastuksesta ilmoittaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maastotarkastuksesta ilmoittamisesta. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että vahingon kärsijälle sekä riistanhoitoyhdistyksen edustajalle olisi ilmoitettava hyvässä ajoin etukäteen maastotarkastuksesta. Lisäksi vahinkoa kärsineellä ja riistanhoitoyhdistyksen edustajalla olisi oikeus olla läsnä maastotarkastuksessa sekä oikeus liittää maastotarkastuksesta laadittuun arviokirjaan käsityksensä vahingosta. Säännöksellä pyritäisiin varmistamaan, että vahingon kärsijä ja riistanhoitoyhdistyksen edustaja olisivat tietoisia maastotarkastuksen järjestämisajankohdasta ja että he voisivat varautua maasto-

tarkastukseen osallistumiseen. Menettely vastaa voimassa olevia säännöksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan vastaavaa menettelyä noudatettaisiin porovahingoissa myös paliskunnan edustajan osalta.

26 §. Viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahinkojen toteaminen ja arviointi. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi arvioinnin suorittamiseen toimivaltaisista viranomaisista ja muista arviointia suorittavista henkilöistä. Säännökset vastaavat pääosin voimassa olevien valtioneuvoston asetusten toimivaltasäännöksiä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen velvollisuudesta todeta ja arvioida viljelysvahingot. Arvioinneissa noudatettaisiin satovahinkojen korvaamisesta annetun lain mukaisia menettelyjä. Satovahinkolain mukaan kunta saa käyttää neuvontajärjestöjä apuna satovahinkojen arvioimisessa. Asiantuntija-avusta voidaan neuvontajärjestöille maksaa korvausta valtion talousarviossa satovahinkokorvauksiin osoitetuista määrärahoista maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettävien perusteiden. Tätä menettelyä ei kuitenkaan sovellettaisi riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen osalta, koska riistaeläimet eivät toistaiseksi ole aiheuttaneet niin laajoja viljelysvahinkoja, etteikö kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset olisi ehtineet niitä tarkastaa. Tästä syystä myöskään asiantuntija-avusta aiheutuvia kustannuksia ei korvattaisi riistaeläinvahinkoihin osoitetuista määrärahoista.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi eläin, irtaimisto ja porovahinkojen toteamisesta ja arvioinnista. Riistaeläinten aiheuttamat eläin-, irtaimisto- ja porovahingot toteaa ja arvioi vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoviranomainen. Riistaeläinten aiheuttamia eläin ja irtaimistovahinkoja tapahtuu vuosittain suhteellisen vähän. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiset ovat ehtineet tarkastaa ja arvioida myös nämä vahingot.

Poronhoitoalueella tapahtuneiden porovahinkojen osalta tilanne on toinen. Pitkät etäisyydet huomioon ottaen kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisilla ei ole resursseja käydä jokaisella vahinkopaikalla, jossa suurpetojen aiheuttamia porovahinkoja on tapahtunut. Tästä syystä ei ole tarkoituksenmukaista edellyttää, että kunnat suorittaisivat it-

se kaikki tarvittavat porovahinkojen maastotarkastukset. Tämän vuoksi porovahinkojen toteaminen ja arviointi ehdotetaan järjestettäväksi siten, että kunnat voisivat tarvittaessa käyttää apuna porovahinkojen toteamisessa ja arvioinnissa esteettömiä asiantuntijoita. Tarkoituksena on, että kunta voisi antaa porovahingon toteamisen ja arvioinnin tekemisen ainoastaan sellaisen ulkopuolisen asiantuntijan tehtäväksi, jolla se katsoo olevan vahingon toteamisessa ja arvioinnissa tarvittavat tiedolliset ja taidolliset edellytykset.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, miten toimitaan tilanteessa, jossa 1 tai 2 momentissa tarkoitettu vahinko on tapahtunut muussa kuin vahingon kärsijän kotikunnassa. Menettelynä olisi se, että arvioinnin suorittajan eli vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tulee lähettää vahinkoilmoitus ja arviokirja vahingon kärsijän kotikunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle korvauspäätöksen tekemistä varten.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin asiantuntijan vastuista. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen hyväksymät asiantuntijat toimivat arvioinneissa samalla vastuulla kuin virkamiehet. Virkamiesvastuu merkitsee sekä paliskunnan että kunnan hyväksymän asiantuntijan osalta sitä, että mainittujen henkilöiden tulee olla vahingonkärsijästä täysin riippumattomia, esteettömiä henkilöitä. Asiantuntijat ovat lisäksi saman huolellisuusvelvoitteen sekä vahingonkorvausvelvollisuuden alaisia kuin virkamiehet. Heitä koskevat myös samat rangaistussäännökset kuin virkamiehiä heidän virkatehtävissään tekemistä rikkomuksista.

27 §. Metsävahinkojen toteaminen ja arviointi. Pykälän 1 momentin mukaan metsävahinkojen toteamisen ja arvioinnin suorittaa vahinkopaikkakunnalla toimivaltainen metsäkeskus. Metsäkeskus voisi tarvittaessa käyttää vahingon toteamisessa ja arvioinnissa apuna hyväksymäänsä esteetöntä asiantuntijaa. Tarkoituksena on, että metsäkeskus voisi antaa vahingon toteamisen ja arvioinnin tekemisen ainoastaan sellaisen ulkopuolisen asiantuntijan tehtäväksi, jolla se katsoo olevan vahingon toteamisessa ja arvioinnissa tarvittavat tiedolliset ja taidolliset edellytykset. Vahingon arvioinnille ehdotetaan asetet-

tavaksi lyhyehkö määräaika sen vuoksi, että vahingon aiheuttajaa ei ole mahdollista maastotarkastuksessa selvittää enää muuttaman vuoden kuluttua. Tällä pyritään erityisesti siihen, että esimerkiksi jänisten, myyrien ja eräiden hyönteislajien aiheuttamat vahingot voitaisiin eritellä luotettavasti ehdotettavan korvaamisjärjestelmän ulkopuolelle. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan sen vuoksi, että vahinko olisi arvioitava viimeistään kolmen vuoden kuluessa vahingon syntymisestä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että metsäkeskuksen toimihenkilö ja metsäkeskuksen hyväksymä asiantuntija toimivat arvioinneissa samalla vastuulla kuin virkamiehet. Virkamiesvastuu merkitsee sekä metsäkeskuksen että kunnan hyväksymän asiantuntijan kuin myös metsäkeskuksen toimihenkilöiden osalta sitä, että mainittujen henkilöiden tulee olla vahingonkärsijästä täysin riippumattomia, esteettömiä henkilöitä. Metsäkeskuksen toimihenkilöt, metsäkeskuksen hyväksymät asiantuntijat ja kunnan hyväksymät asiantuntijat ovat lisäksi saman huolellisuusvelvoitteen sekä vahingonkorvausvelvollisuuden alaisia kuin virkamiehet. Heitä koskevat myös samat rangaistussäännökset kuin virkamiehiä heidän virkatehtävissään tekemistä rikkomuksista.

28 §. Henkilövahinkojen toteaminen ja arviointi. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että henkilövahinkojen osalta suurpedon aiheuttaman vahingon toteaa vahinkopaikalla poliisiviranomainen, joka tekee siitä myös poliisitutkinnan ja poliisi-ilmoituksen.

Pykälän 3 momentin mukaan henkilövahingon laadun ja vaikeusasteen määrittelee Valtiokonttori vahingoittunutta henkilöä hoitaneen lääkärin antaman lausunnon perusteella.

29 §. Arviokirja. Ehdotetun säännöksen mukaan jokaisesta vahingosta tulisi laatia erillinen arviokirja. Maaseutuvirasto voisi vahvistaa arviokirjan kaavan.

30 §. Säännökset arviointimenettelystä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että Maaseutuvirasto voi tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä vahinkojen toteamisessa ja arvioinnissa noudatettavasta menettelystä.

5 luku **Korvauksen hakeminen ja maksaminen**

31 §. Toimivaltainen viranomainen korvauskäsittelyssä. Pykälän 1 momentin mukaan viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahingon korvauskäsittelyssä toimivaltainen viranomainen olisi hakijan kotipaikan maaseutuelinkeinoviranomainen.

Pykälän 2 momentin mukaan metsävahinkoa koskevan korvausasian ratkaisee vahinkopaikkakunnalla toimiva metsäkeskus. Metsäkeskusten toimivalta-alueista säädetään valtioneuvoston asetuksessa metsäkeskuksista (1205/2002).

Pykälän 3 momentin mukaan henkilövahingot käsiteltäisiin Valtiokonttorissa.

32 §. Hakemusten jättäminen. Pykälässä säädetään korvausten hakuajoista ja hakemuksen oikeassa ajassa jättämisestä. Korvaushakemukset on pääsääntöisesti jätettävä kuukauden kuluessa vahingon arvioinnin valmistumisesta tai lääkärinlausunnon antamisajankohdasta korvauksen myöntävälle viranomaiselle ja metsävahinkojen osalta metsäkeskukselle. Pykälän toisen momentin mukaan erityisestä syystä korvausta voitaisiin hakea myöhemmin.

33 §. Korvaushakemus. Korvaushakemuksen sisältöä ja siihen liitettäviä liitteitä koskevat säännökset sisältyvät 33 §:ään. Korvausta haettaisiin kirjallisesti omakätisesti allekirjoitetulla korvaushakemuksella. Porovahingoissa hakemuksen voisi allekirjoittaa myös paliskunta poronomistajan valtuutuksella.

Maaseutuvirasto vahvistaisi hakemuslomakkeen kaavan sekä voisi antaa tarkempia määräyksiä hakemusten teknisessä käsittelyssä noudatettavasta menettelystä.

34 §. Korvauspäätös. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi niistä seikoista, joiden tulee selvästi käydä ilmi korvaushakemukseen annettavasta päätöksestä. Säännös täydentää hallintolain 7 luvussa säädettyjä asian ratkaisemista ja hallintopäätöksen sisältöä koskevia vähimmäisvaatimuksia.

Pykälän 2 momentissa olisi viittaus hallintolain (434/2003) 7 lukuun.

35 §. Viranomaisten tietojensaantioikeus. Pykälässä säädetään korvausjärjestelmän soveltamisen kannalta keskeisten viranomais-

ten sekä metsäkeskusten oikeudesta saada muilta viranomaisilta lainsäädännön mukaan lähtökohtaisesti salassa pidettävää tietoa, joka koskee korvauksen myöntämiseen tai takaisinperintään liittyvää seikkaa. Tiedonsaantioikeuden edellytyksenä on, että kyseinen tieto on välttämätön korvausasian käsittelemiseksi.

36 §. Korvausten seurantajärjestelmä.

Pykälässä säädetään korvausjärjestelmän seurannan tietojärjestelmänä toimivan rekisterin perustamisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan korvausten ja avustusten myöntämisen, maksamisen, tarkastuksen ja takaisinperinnän sekä järjestelmän vaikutusten ja toimivuuden seurantaa varten perustettaisiin riistavahinkorekisteri.

Pykälän 2 momentin mukaan rekisterin kehittämisestä vastaisivat maa- ja metsätalousministeriö ja Maaseutuvirasto. Rekisteriä käyttäisi ja ylläpitäisi edellä mainittujen tahojen lisäksi kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset, alueelliset metsäkeskukset ja Valtiokonttori. Edellä mainitut tahot toimisivat myös henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettuna rekisterinpitäjänä.

Rekisteriin voitaisiin 3 momentin mukaan tallentaa sellaisia korvauksen tai avustuksen hakijaa ja saajaa, avustettavaa toimintaa sekä avustuksen käyttöä koskevia tietoja, jotka ovat henkilötietoja. Rekisteriin tallennettaisiin hakijan ja tämän yhteys henkilön nimi ja yhteystiedot. Rekisteriin tallennettaisiin korvattavaa vahinkoa ja myönnettävää avustusta koskevat tiedot sekä tiedot maksetuista ja toisaalta mahdollisesti takaisinperityistä korvauksista ja avustuksista. Lisäksi rekisteriin voitaisiin tallentaa muita tietoja, jotka ovat tarpeellisia tilastojen laatimiseksi tai riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen seurantaa tai tutkimusta varten. Ajantasaisia tietoja tarvitaan myös Euroopan yhteisöjen komissiolle annettavia raportteja varten.

37 §. Tietojen julkisuus ja tietojen luovuttaminen.

Pykälässä säädettäisiin riistavahinkorekisteriin sisältyvien tietojen julkisuudesta.

Pykälässä 1 momentissa säädettäisiin korvausten ja avustusten myöntämistä ja maksamista hoitavien viranomaisten oikeudesta luovuttaa tietoja. Yleissäännös viranomaisen oikeudesta antaa tietoja toiselle viranomaisel-

le salassapitosäännösten estämättä sisältyy julkisuuslain 29 §:ään, jonka 1 momentin mukaan viranomaisella voi antaa salassa pidettävän tiedon, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on säädetty laissa.

Pykälän 1 momentin nojalla maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla, kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisella ja metsäkeskuksella olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle tai Euroopan yhteisön toimielimelle sellaisia tässä laissa säädettyä tehtävää hoidettaessa saatuja, korvauksen tai avustuksen saajaa koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä viranomaiselle tai toimielimelle säädetyn tarkastustehtävän suorittamiseksi tai sen valvomiseksi, että Euroopan yhteisön lainsäädäntöä on noudatettu.

Pykälän 2 momentin perusteella saatuja tietoja ei saisi 3 momentin mukaan käyttää muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon niitä on pyydetty. Rajoitus koskisi siis sekä tässä laissa säädettyjä tehtäviä hoitavien viranomaisten tietojensaantioikeutta että muulle viranomaiselle luovutettuja tietoja.

Pykälän 3 momentti olisi viittaussäännös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lakiin (621/1999).

38 §. Tietojen säilyttäminen ja rekisteröidyn tarkastusoikeus. Riistavahinkorekisteriin sisältyviä tietoja säilytettäisiin pykälän 1 momentin mukaan kymmenen vuotta siitä, kun korvauksen viimeinen maksuerä on maksettu. Mikäli korvaus on määrätty takaisinperittäväksi, säilytettäisiin tietoja kuitenkin edellä mainitun määräajan jälkeenkin vuoden ajan siitä, kun takaisinperintäpäätös on pantu täytäntöön.

Rekisteröidyn oikeuteen tarkastaa häntä koskevat seurannan tietojärjestelmään sisältyvät tiedot, tiedoissa olevien virheiden tai puutteiden oikaisuun sekä vanhentuneiden ja tarpeettomien tietojen poistamiseen sovellettaisiin, mitä henkilötietolaissa niistä säädetään.

39 §. Vahinkoyhdistelmät. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vahinkoyhdistelmien raportoinnista. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että Maaseutuviraston tulee toimittaa maa- ja metsätalousministeriölle vuosittain helmikuun loppuun mennessä yhdistelmä edellisen kalenterivuoden aikana ar-

vioiduista viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahingoista.

Pykälän 2 momentin mukaan metsäkeskusten tulisi toimittaa maa- ja metsätalousministeriölle määrärahojen varaamista varten vuosittain helmikuun loppuun mennessä kunnittain laaditut yhdistelmät toimialueillaan edellisen kalenterivuoden aikana arvioituista metsävahingoista sekä aikaisempien korvauspäätösten perusteella edelleen vireillä olevista korvattavista metsävahingoista. Metsäkeskus voisi liittää yhdistelmän oheen lausuntonsa vahinkojen korvattavuudesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vastaava raportointivelvollisuus Valtiokonttorille suurpetojen aiheuttamien henkilövahinkojen osalta määrärahojen varaamista varten.

Pykälän 4 momentin mukaan vahinkoyhdistelmien sisällöstä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Yhdistelmä tulisi laatia eriteltynä työvoima- ja elinkeinokeskuksittain, kunnittain, hakijoittain, vahinkolajeittain sekä vahingon aiheuttajien ja vahingon määrän mukaan. Tukisovelluksen käyttämisellä säädettäisiin kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten työtä, poistetaan tilasto- ja muita vastaavia tietoja käsittelevä työvoima- ja elinkeinokeskustason väliporras ja saataisiin ajantasaiset tiedot maa- ja metsätalousministeriölle joutuisasti maksatuksen ja muiden tehtävien hoitamista varten.

40 §. Maksatusyhdistelmät. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maksatusyhdistelmien raportoinnista. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että korvauksen myöntäjinä ja maksajina toimivien tahojen tulee raportoida maa- ja metsätalousministeriölle vuosittain marraskuun loppuun mennessä yhdistelmä korvatuista vahingoista.

Pykälän 2 momentin mukaan maksatusyhdistelmien sisällöistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

6 luku Korvauksen palautus ja takaisinperintä

41 §. Korvauksen palauttaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi korvauksen saajan velvollisuudesta palauttaa virheellisesti, lii-

kaa tai muutoin ilmeisen perusteettomasti saamansa korvaus tai sen osa. Pykälä sisältää siten vahingonkorvausasioissa yleisesti noudatetun perusteettoman edun palautusvelvoitteen. Korvauksen saaja on velvollinen välittömästi palauttamaan hänelle maksetun korvauksen muun muassa silloin, kun korvaus on maksettu hänelle hakemuksetta tai kun hän ei täytä laissa säädettyjä korvauksen myöntämisen edellytyksiä. Korvaus on myönnetty tai maksettu ilmeisen perusteettomasti aina silloin, kun korvausta ei olisi voitu lain nojalla korvauksen saaneelle myöntää tai maksaa.

Perusteettoman edun palauttaminen saadaan jättää tekemättä, jos palautettava määrä on enintään 10 euroa. Ehdotettu säännös vastaa muualla laissa omaksuttua periaatetta siitä, milloin määrältään pieni julkisoikeudellinen maksu voidaan jättää perimättä takaisin.

42 §. Korvauksen takaisinperintä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi korvauksen myöntäneen tai maksaneen viranomaisen tai metsäkeskuksen velvollisuudesta lopettaa korvauksen maksatus sekä velvollisuudesta periä takaisin jo maksettu korvaus. Takaisin perimisen edellytyksenä on, että korvauksen hakija on antanut korvausasian käsitteijälle virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja ja nämä tiedot ovat olennaisesti vaikuttaneet korvauksen saantiin, määrään tai maksatukseen. Korvauksen myöntäjä on velvollinen keskeyttämään maksatuksen ja perimään jo maksetun korvauksen takaisin myös silloin, kun korvaus on muusta syystä myönnetty tai maksettu perusteettomasti taikka jos Euroopan yhteisön lainsäädännössä sitä edellytetään.

Takaisin periminen voidaan suorittaa siinä järjestyksessä, kuin verojen ja maksujen ulosotosta annetussa laissa säädetään. Perusteettomasti saatu korvaus voidaan periä myös siten, että se kuitataan samalle korvauksen-saajalle myöhemmin myönnettävästä korvauksesta.

Pykälä vastaa maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain (1336/1992) 7 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä, joita noudatetaan nykyisin kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisen riistaeläinvahingoista maksamien korvausten takaisin perinnässä.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Metsäkeskus ei ole viranomainen vaan se luetaan kuuluvaksi niin sanottuun välilliseen valtionhallintoon. Päätökseen, jolla lopetetaan korvauksen maksaminen tai peritään jo maksettu korvaus takaisin, voi sisältyä merkittävän julkisen vallan käyttämistä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että metsävahinkoja koskevan korvauksen osalta päätöksen korvauksen maksamisen lopettamisesta tai korvauksen takaisinperimisestä tekisi metsäkeskuksen esityksestä Maaseutuvirasto

43 §. Korko. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi takaisin maksettavalle korvaukselle tai sen osalle perittävästä korosta. Palautettavalle tai takaisin perittävälle määrälle ehdotetaan perittäväksi korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisätynä kolmella prosenttiyksiköllä. Säännös vastaa valtiovastustuksen (688/2001) 24 §:ssä säädettyä korkoa.

44 §. Viivästyskorko. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi takaisin perittävälle määrälle maksettavasta viivästyskorosta silloin, kun korvauksen saaja ei ole täyttänyt takaisinmaksuvelvollisuuttaan viimeistään takaisinperimispäätöksessä asetetussa määräajassa. Ehdotettu viivästyskorko on korkolain mukainen yleinen viivästyskorko.

45 §. Kohtuullistaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kohtuusperiaatteen soveltamisesta korvauksen palauttamiseen ja takaisinperintään ja niihin liittyvään korkoon ja viivästyskorkoon. Pykälä antaa samalla korvauksen myöntäjälle harkintavaltaa toteuttaa hallinto-oikeudellista suhteellisuusperiaatetta.

Pykälän 1 momentin mukaan korvauksen myöntänyt viranomainen tai metsävahinkojen osalta Maaseutuvirasto voi kohtuusperiaatteilla jättää osan korvauksesta, takaisin perittävälle määrälle lasketusta korosta tai viivästyskorosta perimättä sillä perusteella, että perintä olisi korvauksensaajan taloudelliseen

asemaan ja olosuhteisiin tai olosuhteiden muutokseen nähden kohtuutonta. Takaisinperinnän ankaruutta ja epäoikeudenmukaisuutta on harkittava erikseen kussakin tilanteessa vallitsevissa olosuhteissa. Perinnän kohtuullistamista harkittaessa on erityisesti otettava huomioon se seikka, missä määrin korvauksen saajan oma virheellinen menettely on takaisin perinnän syynä. Kohtuullistamista puoltavana voidaan pitää sitä, että korvauksen hakijan menettely ei ole ollut virheellistä tai että virhe on ollut vähäinen.

Takaisinperinnän kohtuullistamista puoltaa se seikka, että viranomaisesta tai metsäkeskuksesta on antanut korvauksen hakijalle virheellisiä neuvoja. Jos viranomaisen virhe on ollut syynä takaisinperimiseen, tulisi ainakin korjot jättää kokonaan perimättä.

Pykälän 2 momentin mukaan takaisinperinnästä voitaisiin erityisen painavista syistä luopua kokonaan. Perinnästä luopuminen merkitsee tässä tapauksessa sitä, että takaisinperiminen on kaikilta osin kohtuutonta. Säännös on ymmärrettävä poikkeussäännöksenä takaisin perimisen yleisistä velvoitteista, eikä säännöstä tule soveltaa ilman todella painavaa syytä.

46 §. Takaisinperinnän määräaika. Pykälässä säädetään korvauksen takaisinperinnän määräajasta. Korvauksen takaisinperimiseen ei saisi ryhtyä enää sen jälkeen, kun 10 vuotta on kulunut korvauksen tai sen viimeisen erän maksamisesta. Määräaika on saamisen takaisin perimisessä yleisesti noudatettu vanhentumisaika.

7 luku Erinäiset säännökset

47 §. Maksut maastotarkastuksen suorittamisesta ja vahingon arvioinnista. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maastotarkastuksen suorittamisesta ja vahingon arvioinnista perittävistä maksuista. Pykälän 1 momentin mukaan kunta voisi periä vahingon kärsijältä tai paliskunnalta vahingon maastotarkastuksen suorittamisesta ja vahingon arvioinnista enintään omakustannusarvon suuruisen maksun. Tarkoituksena on, että vahingon arviointi sisältäisi myös arviokirjan laadinnan ja vahingon suuruuden laskennan. Maastotarkastuksen suorittamisesta ja vahingon arvioin-

nista perittävä maksu korvataan korvauksen hakijalle 2 ja 9 §:ssä tarkoitettuna arviointikustannuksena edellyttäen, että itse vahinkokin korvataan ja että arviointi on ollut tarpeellinen riistaeläimen aiheuttaman vahingon toteamiseksi. Paliskunnan hakemuksen perusteella maksua ei kuitenkaan korvata 9 §:n mukaisesti vaan 13 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin varoista. Voimassa olevien säännösten mukaan maksu on ollut porovahingoissa enintään 100 euroa, eikä kunnan perimää maksua ole palautettu vahingon kärsijälle. Toisaalta yleisenä käytäntönä on ollut, että kunnat eivät ole perineet maksuja varsinkaan suurpetovahinkojen maastotarkastusten suorittamisesta ja vahinkojen arvioinnista.

Pykälän 2 momentissa säädetään metsäkeskuksen perimistä maksuista. Metsäkeskus voisi periä vahingon kärsijältä metsäkeskusselle menevän maksun maastotarkastuksen suorittamisesta ja metsävahingon arvioinnista. Tarkoituksena on, että vahingon arviointi sisältäisi myös arviokirjan laadinnan ja vahingon suuruuden laskennan. Voimassa olevien säännösten mukaan maastotarkastuksen suorittaminen ja vahingon arviointi on metsäkeskuksen maksullinen julkisoikeudellinen suorite, josta peritään kiinteä maksu. Maksun tarkemmasta määräytymisestä säädetään metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain (1474/1995) ja valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (874/2001). Maastotarkastuksen suorittamisesta ja vahingon arvioinnista perittävä maksu korvataan korvauksen hakijalle 2 ja 9 §:ssä tarkoitettuna arviointikustannuksena edellyttäen, että itse metsävahinkokin korvataan ja että arviointi on ollut tarpeellinen hirvieläimen aiheuttaman vahingon toteamiseksi.

48 §. Muutoksenhaku. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi muutoksenhausta. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tekemään päätökseen ei voisi hakea muutosta valittamalla, vaan päätökseen tyytymättömän tulisi hakea siihen muutosta oikaisumenettelyn kautta. Kirjallinen oikaisuvaatimus tulisi toimittaa toimivaltaiselle työvoima- ja elinkeinokeskukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Vasta työvoima- ja elinkeinokeskuksen asiaan antamaan ratkai-

suun voisi hakea valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan. Myös metsäkeskuksen tämän lain nojalla tekemään päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan. Oikaisuvaatimusmenettely kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen päätöksen kohdalla on perusteltua, koska maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain (1336/1992) 10 §:n mukaan se on normaali muutoksenhakukeino kyseisen viranomaisen toiminnassa muutoinkin.

Valituslautakunnan päätökseen, joka koski korvauksen takaisinperintää, saisi hakea muutosta valittamalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Muihin valituslautakunnan päätöksiin olisi valitusoikeus vain korkeimman hallinto-oikeuden myöntämän valitusluvan turvin. Valitusluvan myöntämisen perusteista säädetään hallintolainkäyttölain (586/1996) 13 §:n 2 momentissa.

Valtiokonttorin päätökseen tyytymätön saisi valittaa päätöksestä hallinto-oikeudelle siten kuin hallintolainkäyttölaisissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätöksestä voisi valittaa edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos se myöntää valitusluvan.

Muutoksenhakuun ehdotetaan muutoin sovellettavaksi hallintolainkäyttölain säännöksiä. Ministeriön 7 §:n nojalla tekemien avustuspäätösten kohdalla sovellettavaksi tulisi lisäksi valtionavustuslain 34 § muutoksenhausta, joka edellyttää oikaisumenettelyn käyttöä ennen valitusta.

49 §. Päätöksen täytäntöönpano. Riista-eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskevat hakemukset on tehtävä ja vahingot arvioitava kalenterivuositain. Esityksen 39 §:n mukaan vahinkoyhdistelmät edellisen kalenterivuoden aikana arvioiduista vahingoista on toimitettava maa- ja metsätalousministeriölle viimeistään arviointia seuraavan helmikuun loppuun mennessä määrärahojen varaamiseksi korvausten maksatukseen. Mikäli käytettävissä olevat määrärahat eivät riitä täysimääräisten korvausten maksamiseen, joudutaan maksettavaa määrää vähentämään 9 §:n mukaisesti kaikilta korvauksia saavilta prosentuaalisesti yhtä paljon.

Vasta vahingoista maksettavien korvausten määrän selvittyä maa- ja metsätalousministe-

riö voi osoittaa varat ja antaa ohjeet maksatusta varten kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisille, metsäkeskuksille sekä Valtiokonttorille. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että korvauspäätökset voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Korvauksen takaisin perimistä koskeva päätös ehdotetaan pantavaksi täytäntöön samassa järjestyksessä kuin verojen ulosotosta säädetään.

50 §. Maa- ja metsätalousministeriön valvontatehtävä.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädetäväksi maa- ja metsätalousministeriön valvontatehtävästä. Ministeriön valvontatehtävä kohdistuisi kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten, metsäkeskusten ja Maaseutuviraston toimintaan. Valvonnan tarkoituksena olisi varmistaa ehdotetun lain noudattaminen. Siihen liittyen ministeriöllä olisi pykälän 1 momentin nojalla oikeus saada kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisilta, metsäkeskuksilta ja Maaseutuvirastolta valvontatehtävänsä liittyviä yleisiä käyttö- ja seurantatietoja. Toisaalta ministeriöllä olisi myös oikeus tehdä lain noudattamisen valvonnassa tarpeellisia tarkastuksia. Ministeriön tarkastusoikeuden ja tarkastusten suorittamisen osalta noudatettaisiin soveltuvin osin valtionavustuslain 16 ja 17 §:n säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädetäväksi maa- ja metsätalousministeriön tietojensaantioikeudesta. Maa- ja metsätalousministeriöllä olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisilta, metsäkeskuksilta ja Maaseutuvirastolta tietoja sellaisista tuen hakijaa ja saajaa koskevista seikoista, joilla on olennaista merkitystä tämän lain noudattamisen varmistamiseksi tuen myöntämisessä, maksamisessa ja käytön valvonnassa.

51 §. Maaseutuviraston valvontatehtävä.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädetäväksi Maaseutuviraston valvontatehtävästä. Tarkoituksena on, että Maaseutuvirasto suorittaisi vastaisuudessa ehdotetun lain noudattamisen valvonnassa tarpeellisia kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten ja metsäkeskusten tarkastuksia. Maaseutuvirasto voisi siten tarkastaa esimerkiksi kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten sekä metsäkeskusten suorittamia maastotarkastuksia ja niihin

liittyvien hallintoasioiden käsittelyä koskevia asiakirjoja. Koska maa- ja metsätalousministeriölle kuuluu kuntien maaseutuelinkeinoveranomaisten ja metsäkeskusten valvonta ehdotetun 51 §:n nojalla, on perusteltua, että maa- ja metsätalousministeriö määräisi tarkemmin tarkastusten toteuttamisesta kuten esimerkiksi tarkastusten määristä ja niiden kohdentamisesta.

52 §. Voimaantulo. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan lain vahvistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien. Voimaantulosäännös sisältyy pykälän 1 momenttiin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, ettei ehdotetun lain 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua omistusoikeusrajoitusta sovellettaisi sellaisen yhteismetsän osakaskuntaan, joka on muodostettu ennen 1 päivää maaliskuuta 2003. Tuolloin tuli voimaan yhteismetsälaki ja kiinteistönmuodostamislain muutos. Mainitut lait merkitsivät yhteismetsän perustamisen yksinkertaistamista. Yhteismetsän perustajina ovat lain muutoksen jälkeen voineet olla muutkin kuin luonnolliset henkilöt. Tarkoituksenmukaista on, että yhteismetsän osuuksien omistusoikeusrajoitusta sovellettaisiin vain sellaisiin yhteismetsiin, jotka on perustettu yhteismetsälain voimaantulon jälkeen. Ehdotettu säännös olisi yhdenmukainen kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) ja kestävän metsätalouden rahoituslain (544/2007) tukikelpoisuutta koskevien säännösten kanssa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että lain voimaan tullessa vireillä olevat korvaushakemukset käsitellään korvaushakemusten vireille tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös siitä, että ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Tällaisia toimenpiteitä olisivat ainakin korvaushakemus, vahingonarviointi, päätös, muutoksenhaku ja muiden lomakkeiden laatiminen, ATK-ohjelmien tarkistaminen, kuntien maaseutuelinkeinoveranomaisten ja metsäkeskusten kouluttaminen lain soveltamiseen ja tarkistettujen ohjelmien käyttämiseen.

1.2 Laki metsästyslain 87 §:n muuttamisesta

Metsästyslain voimassa olevassa 87 §:ssä säädetään riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisen ja takaisin perimisen perusteista. Pykälän säännökset ovat varsin suppeat ja perustuslain säännöksiin verrattuna riittämättömät. Voimassa olevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että se jäisi viittaussäännökseksi esitettyyn uuteen riista-vahinkolakiin.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskevaan lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, että eräistä asioista voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella, maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tai Maaseutuviraston määräyksellä.

Valtioneuvoston asetuksella ehdotetaan säädettäväksi muun riistaeläimen kuin hirvieläimen tai suurpedon aiheuttaman erittäin merkittävän vahingon korvaamisesta (5 §:n 2 momentti) sekä poikkeuksellisen suurten porovahinkojen korvauksen perustana oleva vahinkojen vähimmäismäärä 15 §:n 1 momentti);

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella ehdotetaan säädettäväksi:

1) vuosittain vasahävikikorvauksen laskennassa käytettävästä poronlihan tuottajahinnasta ja poronhoitoalueelle arvioidusta vasontaprosentista sekä paliskuntakohtaisista vaadinten määristä ja arvioiduista vasakuolleisuusprosentista (14 §:n 4 momentti);

2) poikkeuksellisten suurten porovahinkojen korvaamiseen oikeutettujen paliskuntien vahvistamisesta (15 §:n 3 momentti);

3) taimikolle ja sitä varttuneemmalle puustolle aiheutuneiden vahinkojen korvausten laskennassa käytettävistä laskentakaavoista (20 §:n 2 momentti); sekä

4) vahinko ja maksatusyhdistelmien sisälöstä (39 §:n 4 momentti ja 40 §:n 2 momentti).

Maaseutuviraston määräyksellä ehdotetaan säädettäväksi:

1) viljelysvahinkojen korvaamisessa käytettävien viljelyskasvien yksikköhinnoista ja alueellisista normisadoista, joista ei ole säädetty satovahinkolain nojalla sekä puutarha ja taimitarhakasvien korvaamisessa käytettävistä käyvistä arvoista (10 §:n 3 momentti);

2) eläinvahinkojen korvaamisessa käytettävistä käyvistä arvoista (11 §:n 2 momentti);

3) porovahinkojen korvaamisessa käytettävistä porolajeittaisista käyvistä arvoista vähintään viiden vuoden välein (13 §:n 3 momentti);

4) vahinkoilmoitusten kaavoista sekä ilmoitusten teknisessä käsittelyssä noudatettavasta menettelystä (23 §:n 3 momentti);

5) maastotarkastuksen teknisestä järjestämisestä ja maastotarkastuksen tarpeellisuudesta (24 §:n 2 momentti);

6) arviokirjan kaavasta (29 §);

7) sekä riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen toteamisessa ja arvioimisessa noudatettavan menettelystä (30 §); sekä

8) korvaushakemusten kaavoista ja korvaushakemusten teknisessä käsittelyssä noudatettavasta menettelystä. (33 §:n 4 momentti).

3 Voimaantulo

Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annettavan lain soveltaminen riippuu valtion talousarviossa asianomaiselle kalenterivuodelle riistavahinkojen korvaamiseen osoitettujen varojen määrästä. Tämän vuoksi riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annettava laki ja siihen liittyvä metsästyslain 87 §:n muutos olisi määrättävä tulemaan voimaan lakien hyväksymistä seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Riistavahinkolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään niistä perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan myönnettäessä valtion talousarvioon otetuista määrärahoista varoja riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen sekä riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen estämiseen ennalta.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *riistaeläimellä* metsästyslain (615/1993) 5 §:n 1 momentissa mainittua eläintä;
- 2) *hirvieläimellä* kuusipeuraa, saksanhirveä, japaninpeuraa, hirveä, valkohäntäpeuraa ja metsäpeuraa;
- 3) *suurpedolla* karhua, sutta, ahmaa ja ilvestä;
- 4) *arviointikustannuksilla* kunnan ja metsäkeskuksen perimiä maksuja maastotarkastuksen suorittamisesta ja vahingon arvioinnista.

2 luku

Korvattavat vahingot ja korvauksen saajat

3 §

Hirvieläinvahingot

Hirvieläimen aiheuttamana:

- 1) viljelysvahinkona korvataan pellolle, puutarhalle, taimistoviljelmälle ja kootulle sadolle aiheutunut vahinko;
- 2) eläinvahinkona korvataan kotieläimille aiheutunut vahinko;
- 3) metsävahinkona korvataan metsälle ja metsänviljelyaineistolle aiheutunut vahinko.

4 §

Suurpetovahingot

Suurpedon aiheuttamana:

- 1) henkilövahinkona korvataan sairaanhoitokustannukset ja muut tarpeelliset kulut, ansionmenetys, kipu, särky ja muu tilapäinen haitta, pysyvä haitta sekä kuolemasta aiheutuva menetys;
- 2) viljelysvahinkona korvataan pellolle, puutarhalle, taimistoviljelmälle ja kootulle sadolle aiheutunut vahinko;
- 3) eläinvahinkona korvataan kotieläimelle, viljellylle eläimelle, hunajasadolle sekä eläintenpitoon käytetyille aidoille, rakennuksille ja muille vastaaville rakenteille aiheutunut vahinko;
- 4) irtaimistovahinkona korvataan muulle kuin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettulle elottomalle irtaimistolle aiheutunut vahinko;
- 5) porovahinkona korvataan porolle poronhoitolaissa (848/1990) tarkoitettulla poronhoitoalueelle aiheutunut vahinko.

5 §

Muiden riistaeläinten kuin hirvieläinten ja suurpetojen aiheuttamat vahingot

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säättää, että muunkin riistaeläimen kuin hir-

vieläimen tai suurpedon aiheuttama erittäin merkittävä vahinko korvataan talousarvioon otetuista määrärahoista tämän lain mukaan, jos tietyn riistaeläimen aiheuttama vahinko kohdistuu samaan elinkeinon laajalla alueella ja vahingon syntyminen ei ole ollut ennalta estettävissä eikä kyseisen riistaeläimen metsästyksellä voida vahinkoja riittävällä tavalla estää tai vähentää.

6 §

Korvauksen saajat

Hirvieläimen aiheuttama viljelys-, eläin- ja metsävahinko voidaan korvata vain siltä osin, kuin vahinko on aiheutunut:

- 1) yksityiselle viljelijälle tai yksityiselle maanomistajalle;
 - 2) yksityisen viljelijän tai yksityisen maanomistajan kuolinpesälle tai kuolinpesän osakkaiden muodostamalle yhtymälle;
 - 3) yhteismetsän osakaskunnalle, jos yhteismetsän osakkaiden osuuksista vähintään puolet on luonnollisten henkilöiden omistuksessa; tai
 - 4) yksityisten viljelijöiden tai yksityisten maanomistajien perustamille yhtiöille tai yhtymille, joiden pääasiallisena tarkoituksena on maatilatalouden harjoittaminen.
- Suurpedon aiheuttama henkilö-, viljelys-, eläin- ja irtaimistovahinko voidaan korvata jokaiselle vahingon kärsijälle tai hänen oikeudenomistajalleen. Suurpedon aiheuttama porovahinko voidaan korvata poronomistajalle ja paliskunnalle.

Valtiolle, kunnalle, seurakunnalle tai säätiölle ei tämän lain mukaisia korvauksia makseta.

7 §

Avustus vahinkojen ennaltaehkäisemiseen

Maa- ja metsätalousministeriö voi myöntää avustusta 3—5 §:ssä tarkoitettujen vahinkojen ehkäisemiseen talousarviossa osoitettujen määrärahojen rajoissa.

Avustusta voidaan myöntää materiaalien hankintaan, tutkimukseen ja kehitystyöhön

siltä osin, kuin niiden tavoitteena on vahinkojen ehkäiseminen.

Edellä 1 ja 2 momenteissa tarkoitettu avustus ei poista korvauksen saajien 8 §:n 2 momentissa säädettyä velvollisuutta pyrkiä oma-toimisesti estämään vahingon syntyminen tai sen laajentuminen.

Avustuksen hakemisesta, maksamisesta, valvonnasta, tarkastuksesta, palauttamisesta ja takaisinperinnästä säädetään valtionavustuslaissa (688/2001).

3 luku

Korvauksen myöntämisen perusteet

8 §

Korvauksen myöntämisen yleiset edellytykset

Riistaeläimen aiheuttama vahinko korvataan valtion talousarvion rajoissa sen mukaan kuin jäljempänä säädetään.

Korvauksen saamisen edellytyksenä on, että vahingon kärsijä on käytettävissään olevin kohtuullisin keinoin pyrkinyt estämään vahingon syntymisen tai sen laajenemisen.

Korvaus voidaan evätä tai sitä voidaan alentaa, jos vahingonkärsijä on myötävaikuttanut korvaushakemuksessa tarkoitettua vahingon syntymiseen tai sen laajenemiseen taikka ilman hyväksyttävää perustetta kieltänyt sellaisten toimenpiteiden suorittamisen, joilla olisi voitu estää vahingon syntyminen tai sen laajentuminen.

9 §

Korvauksen määrä

Korvauksen enimmäismäärä ei saa ylittää vahingoittuneen omaisuuden käypää arvoa.

Mikäli korvausta ei voida suorittaa talousarvion puitteissa täysimääräisesti, vähennetään jokaiselta korvaukseen oikeutetulta taholta korvauksen määrää samassa suhteessa.

Riistaeläimen aiheuttama vahinko korvataan, jos korvauksen hakijalle aiheutuneiden tässä laissa tarkoitettujen vahinkojen yhteenlaskettu määrä kalenterivuotta kohti on enemmän kuin 250 euroa. Rajoitus ei kuiten-

kaan koske suurpetojen aiheuttamia henkilövahinkoja.

Jos vahinko korvataan, maksetaan korvaus myös korvauksen hakijan maksamista vahingon selvittämisen kannalta tarpeellisista ja kohtuullisista vahingon arviointikustannuksista. Porovahinkojen arviointikustannusten korvaamisessa noudatetaan, mitä 13 §:n 2 momentissa säädetään.

Korvauksen määrää laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon muun lainsäädännön tai vakuutuksen perusteella vahinkotahtumasta saatava korvaus.

10 §

Viljelysvahinkojen korvaaminen

Riistaeläimen aiheuttamasta viljelysvahingosta voidaan korvata enintään menetetyt sadon arvoa vastaava määrä sekä vahingoituneiden puutarha- ja taimitarhakasvien käypää arvoa vastaava määrä. Korvauksen määrää viljelysvahinkojen osalta laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon säästyneet sadonkorjuu- ja muut kustannukset. Korvausta ei makseta riistapelloille aiheutuneista vahingoista.

Vahingon määrää laskettaessa käytetään viljelyskasvien yksikköhintoja ja normisatoina satovahinkojen korvaamisesta annetussa laissa (1214/2000, *satovahinkolaki*) tai sen nojalla säädettyjä yksikköhintoja ja alueittaisia normisatoja.

Maaseutuvirasto antaa tarvittaessa määräykset puutarha- ja taimitarhakasvien korvaamisessa käytettävistä yksikköhinnoista ja normisadoista. Yksikköhinnan määräämiseen sovelletaan, mitä satovahinkojen arvioinnissa käytettävien kasvilajien yksikköhintojen määräämisestä satovahinkolain 6 ja 7 §:ssä säädetään.

11 §

Eläinvahinkojen korvaaminen

Riistaeläimen kotieläimelle ja muulle eläimelle aiheuttamasta vahingosta voidaan korvata enintään tapetun taikka vahingon takia

lopetetun eläimen käypä arvo. Vahingoittuneen eläimen osalta voidaan korvata enintään eläinlääkintäkustannuksia ja menetetyt tuoton arvoa vastaava määrä eläimen tai hunajan käypään arvoon asti. Korvauksen määrää eläinvahinkojen osalta laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon se määrä, jolla eläintä voidaan käyttää hyödyksi.

Maaseutuvirasto antaa tarkemmat määräykset eläinvahinkojen korvaamisessa käytettävistä käyvistä arvoista.

12 §

Eräiden eläinvahinkojen korvaaminen

Suurpedon koiralle aiheuttama vahinko voidaan korvata vain, jos koira on ollut valvotuissa olosuhteissa omistajan tai haltijan pihassa, puutarhassa tai muutoin sille tarkoitettussa tilassa taikka sitä on vahingon sattumassa valvotuissa olosuhteissa käytetty metsästyksen, paimennukseen, vartiointiin tai muuhun niihin verrattavaan tehtävään.

Korvausta ei makseta vahingosta, jonka metsästyksen kohteena oleva suurpeto aiheuttaa pyyntiin osallistuvalla koiralla pyynnin yhteydessä. Korvausta ei myöskään makseta hirvieläimen koiralle aiheuttamasta vahingosta.

Korvausta ei makseta riistanhoidollisessa tarkoituksessa pidetyille eläimille aiheutuneesta vahingosta.

13 §

Porovahinkojen korvaaminen

Porovahingosta voidaan korvata enintään suurpedon tappaman tai 4 §:ssä tarkoitetun suurpetovahingon takia lopetetun poron käypää arvoa vastaava määrä puolitoistakertaisena. Suurpetojen tappamien poronvasojen korvaamisesta on voimassa, mitä 14 §:ssä säädetään lukuun ottamatta erotuksissa eloon jätettyjä siitosvasoja, jotka korvataan tämän pykälän nojalla.

Porovahingosta suoritettava korvaus maksetaan enintään poron käypään arvoon asti poronomistajalle tai, jos omistajaa ei tiedetä,

paliskunnalle. Muu osa korvauksesta maksetaan paliskunnalle käytettäväksi poronmistajille korvattujen porovahinkojen arviointikustannuksiin, porovahinkojen estämismenpiteisiin sekä vahinkoilmoitusten ja vahinkohakemusten käsittelystä ja porovahingoista aiheutuviin muihin menoihin. Korvauksen määrää laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon se määrä, jolla poroa voidaan käyttää hyödyksi.

Maaseutuvirasto antaa tarkemmat määräykset porovahinkojen korvaamisessa käytettävistä käyvästä arvoista porolajeittain vähintään viiden vuoden välein.

14 §

Vasahävikkikorvaus

Paliskunnalle voidaan lisäksi maksaa poronmistajille edelleen jaettavaksi vasonnan ja erotuksen väliseltä ajalta laskennallisin perustein määräytyvää korvausta suurpetojen aiheuttamien vahinkojen vuoksi kadoksiin jääneistä poronvasoista (*vasahävikkikorvaus*).

Vasahävikkikorvaus lasketaan paliskunnittain poronlihan tuottajahinnan ja poronhoitoalueelle arvioidun vasontaprosentin sekä paliskunnan alueen vaadinten määrän ja paliskunnan alueelle arvioidun suurpetojen aiheuttaman vasakuolleisuusprosentin perusteella.

Laskennassa käytettävä poronlihan tuottajahinta on määrättävä kolmen viimeksi kuluneen poronhoitovuoden tuottajahintojen keskiarvona.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset:

- 1) vasahävikkikorvauksesta;
- 2) poronhoitoalueella arvioidusta vasontaprosentista;
- 3) vaadinten määrästä paliskunnittain viimeksi vahvistetun poroluettelon mukaisesti;
- 4) paliskunnittain arvioiduista vasakuolleisuusprosentista.

15 §

Poikkeuksellisen suuret porovahingot

Poikkeuksellisen suuresta porovahingosta voidaan maksaa erityistä korvausta, kun paliskunnan porovahinkojen määrä kolmelta edelliseltä vuodelta suhteutettuna eloporojen ja teurasporojen yhteismäärään ylittää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävän vähimmäismäärän.

Erityisenä korvauksena maksetaan 13 §:n mukainen korvaus kaksinkertaisena siten jaettuna kuin 13 §:n 2 momentissa säädetään.

Korvaukseen oikeutetut paliskunnat vahvistetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

16 §

Irtaimistovahinkojen korvaaminen

Suurpedon eläintenpidolle aiheuttamasta välittömästä vahingosta voidaan korvata enintään vahingoittuneiden aitojen, rakennusten tai muiden vastaavien rakenteiden korjauskustannuksia vastaava määrä.

Suurpedon elottomalle irtaimistolle aiheuttamasta vahingosta voidaan korvata enintään se arvo, joka irtaimistolla oli vahingon tapahduttua.

17 §

Metsävahinkojen korvaaminen

Hirvieläimen aiheuttamasta metsävahingosta voidaan korvata ne taloudelliset menetykset, jotka aiheutuvat metsänviljelyaineiston arvon merkittävästä alenemisesta sekä taimikon tai sitä varttuneemman puuston arvon merkittävästä alenemisestä sekä vahinkoalueen välttämättömästä täydennysviljelystä tai uudelleen metsityksestä.

Korvausta ei makseta hirvieläimen taimikolle aiheuttamasta vahingosta, jos taimikko ei ollut vahingon sattuessa metsälain (1093/1996) 8 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla taloudellisesti kasvatuskelpoinen.

18 §

Metsänviljelyaineiston korvaaminen

Metsänviljelyaineiston arvon katsotaan alentuneen merkittävästi silloin, kun se ei hirvieläimen aiheuttamien vaurioiden johdosta enää täytä aineistolle asetettuja laatuvaatimuksia.

Metsänviljelyaineistolle aiheutuneesta vahingosta voidaan korvata enintään metsänviljelyaineiston käypää arvoa vastaava määrä vähennettynä säästyneillä nosto-, varastointi- ja muilla kustannuksilla.

19 §

Taimikon ja sitä varttuneemman puuston korvaaminen

Taimikon tai sitä varttuneemman puuston arvon katsotaan alentuneen merkittävästi, jos vahinkoalueella on yksi tai useampi vähintään 0,1 hehtaarin suuruinen yhtenäinen hirvieläimen vahingoittamien puiden alue.

Taimikolle ja sitä varttuneemmalle puustolle aiheutuneen vahingon määrää laskettaessa otetaan huomioon hirvieläimen yksittäisten puiden päärangalle, sivuoksille, neulas- tai lehtimassalle tai kuorelle aiheuttamien vaurioiden suuruus. Vahingoittuneeksi katsotaan kasvatettaviksi tarkoitetut kokonaan tuhoutuneet puut ja ne puut, joiden kasvu tai laatu on vaurioiden johdosta pysyvästi alentunut. Vahingon määrittämisessä otetaan huomioon lisäksi vahinkoalueen maantieteellinen sijainti ja pinta-ala, metsätyyppi, puulaji, taimien tai puiden lukumäärä ja keskipituus ennen vahinkoa sekä vahingoittuneiden taimien tai puiden lukumäärä.

20 §

Taimikolle ja sitä varttuneemmalle puustolle aiheutuneen vahingon määrittäminen

Taimikolle ja sitä varttuneemmalle puustolle aiheutuneen vahingon suuruus määritetään

metsäkeskuksittain taimikkojen ja varttuneemman puuston laskennallisten käypien arvojen ja 19 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tekijöiden perusteella.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään taimikon ja sitä varttuneemman puuston laskennallisen käyvän arvon määrittämiseen sekä vahinkojen korvausten laskentaan käytettävät laskentakaavat.

Korvauksen määrää laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon samalle vahinkoalalle korvauksen hakemista edeltävän kolmen vuoden aikana taimikon tai sitä varttuneemman puuston arvon merkittävästä alenemisesta maksetut korvaukset. Vähennystä ei kuitenkaan tehdä, jos:

1) vahinkoalalle on edellisen vahingon jälkeen tehty täydennysviljely tai uudelleen viljely;

2) vahinkoalalle on edellisen vahingon jälkeen syntynyt luontaisesti täydennysviljelyä tai uudelleen viljelyä vastaava määrä kehityskelpoisia taimia; tai

3) uudet vahingot kohdistuvat pääasiassa taimiin tai puihin, jotka ovat edellisen vahingon jälkeen olleet vahingoittumattomia.

21 §

Täydennysviljelyn tai uudelleen metsityksen korvaaminen

Vahinkoalan välttämättömästä täydennysviljelmästä tai uudelleen metsityksestä aiheutuvan korvauksen laskemisessa otetaan huomioon kohtuulliset kustannukset, jotka aiheutuvat metsänviljelyaineiston hankkimisesta, viljelytoimenpiteen tai uudistumisen edellyttämisestä suunnittelusta, työnjohdosta ja työstä. Kustannusten määrittämisessä noudatetaan kestävänsä metsätalouden rahoituksesta annettuja säännöksiä.

22 §

Henkilövahinkojen korvaaminen

Suurpedon aiheuttamasta henkilövahingosta maksettava korvaus määrätään noudattaen vahingonkorvauslain (412/1974) 5 luvun 2, 2

a—2 d, 3 ja 4 §:n ja 7 luvun 3 §:n säännöksiä.

räyksiä vahinkoilmoitusten teknisessä käsittelyssä noudatettavasta menettelystä.

4 luku

24 §

Vahingon ilmoittaminen ja arviointi

Maastotarkastuksen järjestäminen

23 §

Vahingosta ilmoittaminen

Sen, joka aikoo hakea tässä laissa tarkoitettua korvausta riistaeläimen aiheuttamasta vahingosta, tulee vahingon havaittuaan tehdä viipymättä vahinkoilmoitus vahingon toteamista ja arviointia sekä muita asian vaatimia toimenpiteitä varten. Porovahingoissa vahinkoilmoituksen tekee paliskunta poronomistajalta tai muulta henkilöltä saamansa ilmoituksen perusteella.

Vahinkoilmoitus tehdään:

- 1) henkilövahingoista vahinkopaikkakunnan poliisille;
- 2) viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahingoista vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle;
- 3) metsävahingoista vahinkoalueen metsäkeskukselle.

Vahinkoilmoituksessa on annettava asian laadun mukaan seuraavat yksityiskohtaiset tiedot:

- 1) vahingon kärsijän nimi-, osoite-, tila- ja muut yhteystiedot;
- 2) vahingon tapahtumispaikka ja muut tarvittavat paikkatiedot;
- 3) vahingon aiheuttaja;
- 4) vahingon ajankohta;
- 5) kasvilaji, vahinkopinta-ala ja tuhoutuneen sadon määrä;
- 6) eläinlaji ja tapettujen tai vahingoittuneiden eläinten määrä,
- 7) tuhoutuneen tai vahingoittuneen irtaimiston laji ja määrä;
- 8) onko vahingon kärsijällä mahdollisuus saada vahingosta korvausta vakuutuksesta tai muulla perusteella;
- 9) muut vahingon suuruuteen vaikuttavat seikat.

Maaseutuvirasto vahvistaa ilmoituslomakkeen kaavan sekä voi antaa tarkempia mää-

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen järjestää 23 §:ssä tarkoitetun vahingon toteamiseksi ja arvioimiseksi tarvittavat viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahinkojen maastotarkastukset. Metsäkeskus järjestää vastaavasti metsävahinkojen maastotarkastukset.

Maaseutuvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä maastotarkastuksen tarpeellisuudesta ja teknisestä järjestämisestä.

25 §

Maastotarkastuksesta ilmoittaminen

Maastotarkastuksesta on hyvissä ajoin etukäteen ilmoitettava vahinkoa kärsineelle sekä riistanhoitoyhdistyksen edustajalle. Vahinkoa kärsineellä ja riistanhoitoyhdistyksen edustajalla on oikeus olla läsnä maastotarkastuksessa sekä oikeus liittää maastotarkastuksesta laadittuun arviokirjaan oma käsityksensä vahingosta.

Porovahinkojen osalta myös asianomaisen paliskunnan edustajalle on hyvissä ajoin etukäteen ilmoitettava maastotarkastuksesta. Paliskunnan edustajalla on myös oikeus olla läsnä maastotarkastuksessa sekä oikeus liittää maastotarkastuksesta laadittuun arviokirjaan oma käsityksensä vahingosta.

26 §

Viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahinkojen toteaminen ja arviointi

Viljelysvahingon toteaa ja arvioi vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoviranomainen noudattaen, mitä satovahingon arvioinnista satovahinkolaissa säädetään.

Eläin-, irtaimisto- ja porovahingon toteaa ja arvioi vahinkopaikkakunnan maaseutuelin-

keinoviranomainen. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen voi tarvittaessa käyttää porovahingon toteamisessa ja arvioinnissa esteetöntä asiantuntijaa. Arviointi on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen on saanut vahingosta tiedon.

Jos vahinko on tapahtunut muussa kuin vahingon kärsijän kotikunnassa, tulee arvioinnin suorittajan lähettää vahinkoilmoitus ja arviokirja vahingon kärsijän kotikunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle korvauspäätöksen tekemistä varten.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun esteetömään asiantuntijaan sovelletaan hänen suorittaessaan porovahingon toteamis- ja arviointitehtävää rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

27 §

Metsävahinkojen toteaminen ja arviointi

Metsävahingon toteaa ja arvioi vahinkopaikkakunnalla toimivaltainen metsäkeskus. Metsäkeskus voi tarvittaessa käyttää metsävahingon toteamisessa ja arvioinnissa apuna hyväksymäänsä esteetöntä asiantuntijaa. Arviointi on tehtävä viimeistään kolmen vuoden kuluessa vahingon syntymisestä.

Metsäkeskuksen toimihenkilöön tämän lain mukaisissa tehtävissä sekä 1 momentissa tarkoitettuun asiantuntijaan hänen suorittaessaan metsävahingon toteamis- ja arviointitehtävää sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

28 §

Henkilövahinkojen toteaminen ja arviointi

Henkilövahingon toteaa vahinkopaikkakunnan poliisiviranomainen. Poliisi suorittaa vahinkopaikalla poliisitutkinnan korvauksen perusteen selvittämiseksi.

Vahinkotapahtumasta on tehtävä poliisi-ilmoitus, johon merkitään vahingon kärsineen osalta henkilö- ja osoitetiedot sekä lisäksi vahinkotapahtuman kulku ja ne vahingot, jotka henkilölle ovat ilmeisesti aiheutuneet.

Henkilövahingon laadun ja vaikeusasteen määrittelee Valtiokonttori vahingoittunutta henkilöä hoitaneen lääkärin antaman lausunnon perusteella.

29 §

Arviokirja

Vahingon arvioinnista on laadittava viljelys-, eläin-, irtaimisto-, poro- ja metsävahinkojen osalta erillinen arviokirja. Maaseutuvirasto vahvistaa arviokirjojen kaavan.

30 §

Säännökset arviointimenettelystä

Maaseutuvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä tässä luvussa tarkoitettujen vahinkojen toteamisessa ja arvioinnissa noudatettavasta menettelystä.

5 luku

Korvauksen hakeminen ja maksaminen

31 §

Toimivaltainen viranomainen korvauskäsittelyssä

Viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahinkojen korvauskäsittelyssä toimivaltainen viranomainen on hakijan kotipaikan maaseutuelinkeinoviranomainen.

Metsävahinkoa koskevan korvausasian ratkaisee toimivaltainen metsäkeskus.

Henkilövahinkojen korvauskäsittelyssä toimivaltainen viranomainen on Valtiokonttori.

32 §

Hakemuksen jättäminen

Kirjallinen korvaushakemus on jätettävä kuukauden kuluessa vahingon arvioinnin valmistumisesta tai vahingoittunutta henkilöä hoitaneen lääkärin antaman lausunnon ajankohdasta toimivaltaiselle viranomaiselle tai metsäkeskukselle.

Erityisestä syystä korvausta voidaan hakea myöhemminkin.

33 §

Korvaushakemus

Korvaushakemuksen tulee sisältää seuraavat tiedot:

- 1) korvauksen hakijan nimi ja osoite sekä tila- ja muut yhteystiedot;
- 2) korvauksen hakijan yhteyshenkilön nimi ja yhteystiedot;
- 3) korvauksen hakijan kotikunta;
- 4) vahingon aiheuttaja;
- 5) vahinkolaji;
- 6) vahinkopaikkakunta;
- 7) vahinkopaikan paikkatieto;
- 8) korvauksen hakijan kunnalle tai metsäkeskukselle maksamat arviointikustannukset; paliskunnan korvaushakemuksessa ei kuitenkaan tarvita tätä tietoa;
- 9) selvitys korvauksen hakijan mahdollisuudesta saada vahingosta korvausta vakuutuksesta tai muulla perusteella;
- 10) haettavan korvauksen suuruus.

Korvaushakemukseen on liitettävä vahingosta laadittu arviokirja. Henkilövahinkojen osalta korvaushakemukseen on liitettävä poliisi-ilmoitus sekä lisäksi vahingoittunutta henkilöä hoitaneen lääkärin lausunto ja selvitys vahingosta aiheutuneista hoito- ja muista kustannuksista.

Hakijan tulee korvaushakemuksen käsittelyn yhteydessä pyynnöstä antaa tiedot muistakin seikoista, joita 31 §:n mukainen toimivaltainen viranomainen tarvitsee korvaushakemuksen ratkaisemiseksi.

Maaseutuvirasto vahvistaa korvaushakemuksen kaavan sekä voi antaa tarkempia

määräyksiä korvaushakemusten teknisessä käsittelyssä noudatettavasta menettelystä.

34 §

Korvauspäätös

Korvaushakemukseen on annettava kirjallinen päätös, josta tulee käydä selvästi ilmi seuraavat seikat:

- 1) korvattavan vahingon laatu ja määrä;
- 2) korvauksen määrä ja laskentaperuste;
- 3) korvauksen mahdollisen takaisin perimisen perusteet.

Korvauspäätöstä muutoin samoin kuin muutoksenhakuohjausta koskee mitä hallintolain (434/2003) 7 luvussa säädetään.

35 §

Viranomaisten tietojensaantioikeus

Maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla, kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisella ja metsäkeskuksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muulta viranomaiselta korvauksen hakijaa, tämän terveydentilaa, taloudellista asemaa ja liiketäi ammattitoimintaa tai muuta korvauksen myöntämisen tai takaisinperinnän kannalta merkityksellistä olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä korvausta koskevan asian käsittelemiseksi.

36 §

Korvausten seurantajärjestelmä

Korvausten ja avustusten myöntämisen, maksamisen, tarkastuksen ja takaisinperinnän sekä korvausjärjestelmän toimivuuden ja vaikutusten seurannan tietojärjestelmänä toimii Riistavahinkorekisteri.

Rekisterin kehittämisestä vastaavat Maa- ja metsätalousministeriö ja Maaseutuvirasto. Rekisterin ylläpidosta vastaavat ja henkilötie-

tolaissa (523/1999) tarkoitettuna rekisterinpitäjänä toimivat edellä mainittujen lisäksi kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiset, metsäkeskukset ja Valtiokonttori yhdessä.

Rekisteriin voidaan tallentaa seuraavat tiedot:

- 1) hakijan nimi ja yhteystiedot sekä henkilötunnus tai yritys ja yhteisötunnus;
- 2) hakijan yhteys henkilön nimi ja yhteystiedot;
- 3) korvattavaa vahinkoa tai myönnettävää avustusta koskevat hakemuksen sisältämät tiedot;
- 4) tiedot korvauksen tai avustuksen maksamisesta;
- 5) tiedot takaisinperittävistä korvauksista ja avustuksista;
- 6) muut tilastojen laatimista, riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen seuranta ja tutkimusta tai Euroopan yhteisöjen komissiolle annettavia raportteja ja valvontaa varten tarvittavat tiedot.

37 §

Tietojen julkisuus ja tietojen luovuttaminen

Maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla, kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisella ja metsäkeskuksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle tai Euroopan yhteisön toimielimelle tässä laissa säädettyä tehtävää hoidettaessa saatuja, korvauksen saajaa koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä viranomaiselle tai toimielimelle säädetyn tarkastustehtävän suorittamiseksi tai sen valvomiseksi, että Euroopan yhteisön lainsäädäntöä on noudatettu. Salassapitosäännösten estämättä tietoja voidaan luovuttaa myös riistaeläinten kantoja, niiden aiheuttamia vahinkoja ja vahinkojen ennaltaehkäisyä varten tehtäviin tutkimustarkoituksiin sekä riistaeläinkantojen metsästyksen mitoitusta ja kohdentamista koskevaan päätöksentekoon.

Edellä 2 momentin perusteella saatuja tietoja ei saa käyttää muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon niitä on pyydetty.

Tietojen julkisuudesta säädetään muutoin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999).

38 §

Tietojen säilyttäminen ja rekisteröidyn tarkastusoikeus

Riistavahinkorekisteriin sisältyviä tietoja säilytetään kymmenen vuotta siitä, kun korvauksen viimeinen maksuerä on maksettu. Jos korvaus on määrätty takaisinperittäväksi, säilytetään tietoja edellä säädetyn kymmenen vuoden ajan lisäksi vuoden ajan takaisinperintäpäätöksen täytäntöönpanosta.

Rekisteröidyn oikeuteen tarkastaa häntä koskevat riistavahinkorekisteriin sisältyvät tiedot, tiedoissa olevien virheiden tai puutteiden oikaisuun sekä vanhentuneiden ja tarpeettomien tietojen poistamiseen sovelletaan, mitä henkilötietolaissa säädetään.

39 §

Vahinkoyhdistelmät

Maaseutuviraston tulee toimittaa maa- ja metsätalousministeriölle määrärahojen varaamista varten vuosittain helmikuun loppuun mennessä yhdistelmä edellisen kalenterivuoden aikana arvioiduista viljelys-, eläin-, irtaimisto- ja porovahingoista.

Metsäkeskuksen tulee toimittaa maa- ja metsätalousministeriölle määrärahojen varaamista varten vuosittain helmikuun loppuun mennessä yhdistelmä toimialueellaan edellisen kalenterivuoden aikana arvioiduista metsävahingoista sekä aikaisempien korvauspäätösten perusteella edelleen vireillä olevista korvattavista metsävahingoista.

Valtiokonttorin tulee toimittaa maa- ja metsätalousministeriölle määrärahojen varaamista varten vuosittain helmikuun loppuun mennessä yhdistelmä edellisen kalenterivuoden aikana arvioiduista henkilövahingoista sekä aikaisempien korvauspäätösten perusteella edelleen vireillä olevista korvattavista henkilövahingoista.

Vahinkoyhdistelmien sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

40 §

Maksatusyhdistelmät

Maaseutuviraston, metsäkeskuksen ja Valtiokonttorin tulee toimittaa maa- ja metsätalousministeriölle vuosittain marraskuun loppuun mennessä yhdistelmät korvatuista vahingoista.

Maksatusyhdistelmien sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

6 luku

Korvauksen palautus ja takaisinperintä

41 §

Korvauksen palauttaminen

Korvauksen saajan tulee viipymättä palauttaa korvauksen myöntäjälle virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa korvaus tai sen osa. Jos palautettava määrä on enintään 10 euroa, se saadaan jättää palauttamatta.

42 §

Korvauksen takaisinperintä

Korvauksen myöntäneen tai maksaneen viranomaisen ja, metsävahinkoja koskevan korvauksen osalta metsäkeskuksen esityksestä, Maaseutuviraston on päätöksellään määrättävä korvauksen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu korvaus takaisin perittäväksi, jos:

1) korvauksen saaja on jättänyt palauttamatta korvauksen tai sen osan, joka 41 §:n mukaan on palautettava;

2) korvauksen saaja on antanut korvauksen myöntäjälle tai maksajalle väärän tai harhaanjohtavan tiedon seikasta, joka on ollut omiaan olennaisesti vaikuttamaan korvauksen saantiin tai määrään, taikka salannut sellaisen seikan;

3) korvaus on muusta syystä myönnetty tai maksettu perusteettomasti; taikka

4) Euroopan yhteisön lainsäädännössä sitä edellytetään.

Periminen saadaan toimittaa siinä järjestyksessä kuin verojen ulosotosta säädetään. Takaisin periminen voidaan toimittaa myös siten, että korvauksen saajalle saman viranomaisen tai metsäkeskuksen tämän lain nojalla myöhemmin myöntämää korvausta vähennetään takaisin perittävällä määrällä.

43 §

Korko

Korvauksen saajan on maksettava palautettavalle tai takaisin perittävälle määrälle korvauksen maksupäivästä takaisinmaksupäivään saakka korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa korotettuna kolmella prosenttiyksiköllä.

44 §

Viivästyskorko

Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään takaisinperimispäätöksessä määrättyä eräpäivänä, sille on maksettava eräpäivästä lukien vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

45 §

Kohtuullistaminen

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen, Valtiokonttori ja Maaseutuvirasto voivat 42 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa päättää, että osa palautettavasta tai takaisin perittävästä määrästä, sille laskettavasta korosta tai viivästyskorosta jätetään perimättä, jos täysimääräinen palauttaminen tai takaisinperintä on kohtuutonta korvauksen saajan taloudelliseen asemaan ja olosuhteisiin tai olosuhteiden muutokseen nähden.

Erityisen painavasta syystä korvauksen myöntänyt kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen, Valtiokonttori tai Maaseutuvirasto voi päättää, että palautettava tai takaisin pe-

rittävä määrä, sille laskettava korko tai viivästyskorko jätetään kokonaan perimättä.

46 §

Takaisinperinnän määräaika

Korvauksen takaisinperintään ei saa ryhtyä, kun kymmenen vuotta on kulunut korvauksen tai sen viimeisen erän maksamisesta.

7 luku

Erinäiset säännökset

47 §

Maksut maastotarkastuksen suorittamisesta ja vahingon arvioinnista

Kunta voi periä vahingonkärsijältä tai paliskunnalta vahingon maastotarkastuksen suorittamisesta ja vahingon arvioinnista enintään omakustannusarvon suuruisen maksun.

Metsäkeskus voi periä vahingonkärsijältä maksun maastotarkastuksen suorittamisesta ja metsävahingon arvioinnista. Metsäkeskuksen suoritteista perittävistä maksuista annetaan tarkempia säännöksiä erikseen maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

48 §

Muutoksenhaku

Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen päätökseen haetaan muutosta tekemällä kirjallinen oikaisuvaatimus työvoima- ja elinkeinokeskukselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Toimivaltainen on se työvoima- ja elinkeinokeskus, jonka toimialueella asianomainen kunta sijaitsee.

Työvoima- ja elinkeinokeskuksen, metsäkeskuksen ja Maaseutuviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen vali-

tuslautakuntaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätökseen, joka koskee korvauksen takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoin valituslautakunnan tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valtiokonttorin tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden tämän lain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Muutoksenhakuun sovelletaan muutoin, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

49 §

Päätöksen täytäntöönpano

Tässä laissa tarkoitettu korvauspäätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Korvauksen takaisin perimistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siinä järjestyksessä kuin verojen ulosotosta säädetään.

50 §

Maa- ja metsätalousministeriön valvontatehtävä

Maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä on valvoa kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten, metsäkeskusten ja Maaseutuviraston toimintaa niiden hoitaessa tässä laissa säädettyjä tehtäviä. Maa- ja metsätalousministeriöllä on oikeus saada kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisilta, metsäkeskuksilta ja Maaseutuvirastolta valvontatehtävänsä liittyviä yleisiä käyttö- ja seurantatietoja ja tehdä tämän lain noudattamisen valvonnassa tarpeellisia tarkastuksia. Maa- ja metsätalousministeriön tarkastusoikeuteen ja tarkastus-

ten suorittamiseen sovelletaan valtionavustuslain 16 ja 17 §:n säännöksiä.

Maa- ja metsätalousministeriöllä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisilta, metsäkeskuksilta ja Maaseutuvirastolta sellaisia tehtävänsä hoitamiseksi välttämättömiä tieto- ja tuen hakijaa ja saajaa koskevista seikoista, joilla on olennaista merkitystä tämän lain noudattamisen varmistamiseksi tuen myöntämisessä, maksamisessa ja käytön valvonnassa.

51 §

Maaseutuviraston valvontatehtävä

Maaseutuviraston tehtävänä on suorittaa tämän lain noudattamisen valvonnassa tarpeellisia kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten sekä metsäkeskusten tarkastuksia sen mukaan kuin maa- ja metsätalousministeriö tarkemmin määrää. Maaseutuviraston valvontatehtävään sovelletaan tällöin, mitä 50 §:ssä säädetään maa- ja metsätalousministeriön valvontatehtävästä.

Maaseutuvirasto voi käyttää apunaan tarvittaessa työvoima- ja elinkeinokeskusten apua valvontatehtävänsä suorittamiseen.

52 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 200 .

Tämän lain 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua omistusoikeusrajoitusta ei sovelleta yhteismetsän osakaskuntaan, joka on muodostettu ennen 1 päivää maaliskuuta 2003.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat korvaushakemukset käsitellään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**metsästyslain 87 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetun metsästyslain (615/1993) 87 §, sellaisena
kuin se on laissa 314/2005, seuraavasti:

87 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
200 .

Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen kor-
vaaminen

Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen kor-
vaamisesta säädetään riistavahinkolaissa (/
).

Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 2008

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Maa- ja metsätalousministeri *Sirkka-Liisa Anttila*

Liite

Rinnakkaisteksti

2.

Laki**metsästyslain 87 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetun metsästyslain (615/1993) 87 §, sellaisena
 kuin se on laissa 314/2005, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

87 §

87 §

*Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen**Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen*

Riistaeläimiin kuuluvien kuusipeuran, saksanhirven, japaninpeuran, hirven, valkohäntäpeuran, metsäpeuran, karhun, suden, ahman, ilveksen, hallin ja itämeren norpan maataloudelle, metsätaloudelle, kalastukselle, liikenteelle, kotieläimille ja viljellyille eläimille aiheuttamat vahingot korvataan talousarvion rajoissa valtion varoista. Karhun, suden, ahman ja ilveksen aiheuttamat henkilövahingot ja muullekin kuin edellä tarkoitettuun omaisuuteen sisältyvälle irtaimistolle aiheuttamat vahingot korvataan niin ikään talousarvion rajoissa valtion varoista. Erityisestä syystä voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää, että muunkin kuin edellä mainitun riistaeläimen aiheuttamat vahingot korvataan valtion varoista.

Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta säädetään riistavahinkolaissa (/).

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen korvausten maksamisen perusteista ja niiden myöntämisessä noudatettavasta menettelystä sekä perusteettomasti maksettujen korvausten takaisin perimisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 200 .
